İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

KURUMSAL İLETİŞİM KOORDİNATÖRLÜĞÜ

“Üniversitemizin Güçlü Kapasitesiyle İmza Attığı Başarılar Artarak Devam Edecek„

Rektörümüz Prof. Dr. Mahmut AK, İstanbul Üniversitesi’ni anlatıyor

4 E-Bülten

Tarihten Geleceğe Bilim Köprüsü

Üniversitemizin Başarılarıyla Gurur Duyuyoruz...

İstanbul Üniversitesi eğitim-öğretim faaliyetlerinde çok önemli bir deneyime, üstün yetenekli akademik kadroya ve uluslararası başarıya sahip. Üniversitemiz her yıl ülkemizin dört bir yanından çalışkan, meraklı ve potansiyeli yüksek öğrencileri bünyesine katıyor; bu öğrenciler üniversitemizin imkanları ve kültürüyle buluşuyor, yepyeni ufuklar kazanıyor, mesleğini en iyi şekilde öğreniyor, çok donanımlı bir şekilde hayata başlamanın ayrıcalığını yaşıyor.

Eğitim-öğretim faaliyetlerinin yanı sıra üniversitemiz toplumsal sorumluluğunun gereği ve asli vazifelerinden biri olarak gördüğü araştırmaya da üst düzeyde önem veriyor, kaynak ayırıyor; toplumun sorunlarına bilimin verdiği cevapları bulmaya gayret ediyor. 145 araştırma laboratuvarı ve 77 araştırma ve uygulama merkezi üniversitemiz bünyesinde bu amaç için çalışıyor. Toplam 106 patentimizin tescil edilmesi, yapılan araştırmaların başarısının da tescili aynı zamanda...

Üniversitelerin gelişimlerini dünya ölçeğinde değerlendiren uluslararası endekslerde her geçen yıl sıramız daha da üstlere çıkıyor, başarılarımız hepimizi mutlu ediyor, kıvanç duyuyoruz.

Rektörümüz Prof. Dr. Mahmut AK, Üniversitemizin son yıllarda ortaya koyduğu başarı tablosunu bültenimiz içinde yer alan haberde sayılarla çok kapsamlı bir şekilde anlatıyor. Ortaya çıkan İstanbul Üniversitesi'nin hepimizi gururlandıran, göğsümüzü kabartan ve sevindiren tablosu, aynı zamanda önemli bir sorumluluk da yüklüyor; bu başarı tablosunu daha yükseğe taşımak için çok ama çok çalışmak, üniversitemizin ülkemize ve insanlığa sunduğu katkıyı artırmak için elimizden gelenin en iyisini yapmaktan bir an bile geri durmamak...

Bunu yapacağımıza yürekten inanıyoruz.

Hepimizi gururlandıran bu başarı tablosunda emeği geçen tüm mensuplarımıza şükran borçluyuz. Üniversitemiz bu tertemiz alınterlerinin üzerinde yükseliyor.

Bu başarıların ülkemiz içinde ve dışında görünür olmasını ve üniversitemizin itibarına olumlu yansıması için çok büyük gayret gösteren **Kurumsal İletişim Koordinatörlüğümüzün** tüm çalışanlarına da teşekkür ediyoruz.

İstanbul Üniversitesi ailemizin tüm fertlerine sağlıklı günler diliyoruz.

Kurumsal İletişim Koordinatörlüğü

HABERLER

Rektörümüz Prof. Dr. Mahmut AK, İstanbul Üniversitesi'ni anlatıyor:

"Üniversitemizin Güçlü Kapasitesiyle İmza Attığı Başarılar Artarak Devam Edecek"

■ Haber: Tuğçe AYÇİN - Fotoğtaflar: Beyza KARAKUŞ, Yiğit KARAASLAN - İnfografik: Yunus ENÜCÜK

Türkiye'nin en köklü üniversitesi olan İstanbul Üniversitesi; eğitim, öğretim ve araştırma faaliyetlerini yenilikçi fikirler ışığında, girişimci bir vizyonla sürdürerek topluma hizmet etmeye devam ediyor. Bir araştırma üniversitesi olarak yayın, atıf, ulusal ve uluslararası projeler ve patent alanlarında, dünya sıralamalarında her zaman saygın bir yer edinen İstanbul Üniversitesi, sahip olduğu köklü birikimini "Tarihten Geleceğe Bilim Köprüsü" sloganıyla geleceğe taşıyor. İstanbul Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mahmut Ak, İstanbul Üniversitesi'nin ulusal ve uluslararası alandaki güçlü kapasitesi ve her geçen gün bir yenisine daha imza attığı başarıları hakkında açıklamalarda bulundu.

Yenilikçi eğitim anlayışı ve nitelikli akademik kadrosu ile eğitim, öğretim ve araştırma faaliyetlerini sürdüren İstanbul Üniversitesi'nin bünyesinde 16 fakülte, 12 enstitü, 2 yüksekokul ve 2 meslek yüksekokulu bulunuyor. Öğrencilerin 103 lisans ve 2 ön lisans programında öğrenimlerini sürdürdükleri İstanbul Üniversitesi'nde; örgün eğitimde 55 binin üstünde, açık öğretim programlarında ise 300 binin üzerinde öğrenci eğitim almaya devam ediyor. İstanbul Üniversitesi'nin lisansüstü eğitim potansiyeli ile de ülkemizin yükseköğreniminde öne çıktığını belirten Prof. Dr. Mahmut Ak, "Üniversitemizde 324 yüksek lisans programında 8 binin üzerinde, 204 doktora programında ise 5 binin üzerinde öğrenci akademik çalışmalarına devam ediyor" dedi.

"Yayın Sayısında İlk Sıradayız"

İstanbul Üniversitesi'nin Yükseköğretim Kurulunca ilan edilen, araştırma üniversitesi statüsüne sahip 11 üniversiteden biri olduğunu vurgulayan Prof. Dr. Ak, 2018-2019 yılları arasındaki performans değerlendirmesinde en yüksek yayın sayısına sahip 1.üniversite olduklarını kaydederek, "Üniversitemiz en yüksek uluslararası iş birliği ile gerçekleştirilen yayın sayısına sahip 2. üniversitedir. Belirtilen dönemde 102'si ulusal, 4'ü uluslararası olmak üzere toplamda 106 patentimiz tescil olmuştur" şeklinde konuştu.

Zengin Araştırma Altyapısı

İstanbul Üniversitesi'nin Türkiye'nin nobel ödüllü 2 mezuna sahip tek üniversitesi olduğunu ve 4 akademisyeni ile 19 mezununun ise Türk tıbbına yön veren 100 bilim insanı içeri-sinde yer aldığını aktaran Prof. Dr. Ak ifadelerini şöyle sürdürdü: "Üniversitemiz, 77 Uygulama ve Araştırma Merkezi ve 145 Araştırma Laboratuvarıyla zengin bir araştırma altyapısına sahiptir. Üniversitemiz bünyesinde yer alan her bir araştırma birimi, konusunda uzman ve araştırma niteliği ön plana çıkan akademisyenler tarafından yönetilmektedir. Bu kapsamlı yapının üniversite düzeyinde koordinasyonunun sağlanması için 'Bilim ve Araştırma Politikaları Danışma Kurulu' ile 'Bilim ve Araştırma Politikaları Kurulu' oluşturulmuştur. Böylece mevcut araştırma yapısının etkinliği arttırılarak, uluslararası alanda bilime ve topluma yüksek katkı sunan araştırmaların sayısının arttırılması sağlanmaktadır."

Web of Science'ta Taranan Yayınlarda Birincilik

İstanbul Üniversitesi'nin 1980-2018 yıllarını kapsayan dönemde Web of Science'ta taranan 361 bin 186 yayınla ve h-indeks performansıyla tüm araştırma üniversiteleri içerisinde 1.sırada yer aldığına dikkat çeken Prof. Dr. Ak, söz konusu dönemde 7 bin 647 uluslararası iş birlikli yayınla, araştırma üniversiteleri içerisinde 2.sırada olduklarını belirterek, yine aynı dönemde atıf performansında da 2.sırada bulunduklarını söyledi.

"ARWU'da 13 Yıldır İlk 500'de Yer Alan Tek Türk Üniversitesiyiz"

"Üniversitemiz; ARWU'da 13 yıldır üst üste ilk 500'de yer alarak ülkemizi temsil eden tek Türk üniversitesidir" şekline konuşan Prof. Dr. Ak şu bilgileri verdi: "İstanbul Üniversitesi, Times Higher Education (THE) 2020 Dünya Sıralamasında 'klinik, klinik öncesi bilimler ve sağlık' alanında 401-500 bandında yer alarak bu alanda ilk 500'e giren 3 Türk üniversitesinden 2.si olma başarısını göstermiştir. Bununla birlikte 'eğitim' alanında da 401-500 bandında bulunarak ilk 500'de yer alan 10 Türk üniversitesinden birisi olmuştur. Üniversitemiz QS 2020 Dünya Sıralamasında da yaşam bilimleri ve tıp alanında 342. sırada yer almış ve ilk 500 sıralamasına giren 2 Türk üniversitesinden biri olmuştur. İstanbul Üniversitesi bu sıralamada ayrıca, sanat ve beşerî bilimler alanında ilk 500'e giren 4 Türk üniversitesinden biri olmuştur."

"Araştırma Kapasitemiz Daha da Güçlenecek"

İstanbul Üniversitesi'nin URAP 2019-2020 Dünya Sıralamasında da 582. sırada yer alarak Türk üniversiteleri içerisinde en başarılı 2. üniversite olduğunun altını çizen Prof. Dr. Ak, sözlerini şu ifadelerle tamamladı: "Görüldüğü gibi üniversitemiz araştırma alanında oldukça güçlü bir kapasiteye sahiptir. İstanbul Üniversitesi sahip olduğu bu güçlü araştırma kapasitesiyle yayın, atıf, uluslararası iş birlikli yayın, ulusal ve uluslararası projeler ve patent alanlarında pek çok başarıya imza atmıştır. Bu kapasitenin, uluslararası düzeyde ortaklıklarla, bilimsel çalışmalarla ve küresel ölçekte bilimsel iş birlikleri ile daha da güçleneceğine inancım tamdır."

İstanbul Üniversitesi'nin Patent Başarısı

■Haber: Tuğçe AYÇİN - İnfografik: Elmas HACISALİHOĞLU, Yunus ENÜCÜK, Onur ÇİĞDEM,

İstanbul Üniversitesi; inovasyon performansı, teknolojik yetkinliği ve girişimcilik kabiliyeti ile elde ettiği başarılara bir yenisini daha ekledi. Patent Effect firması tarafından Türkiye'de faaliyet gösteren firmaların, kurumların, üniversitelerin ve kişilerin patent başvurularının analiz edildiği ve Türkiye'nin teknolojik yetkinlik haritasının oluşturulduğu raporda; "Birinci Top 10 Üniversiteler" sıralamasında 549 patent başvurusu ile zirvede yer alan İstanbul Üniversitesi, 7 alanda liderlik başarısı elde ederken, 6 alanda da ilk üçte yer alarak büyük bir başarı ortaya koydu. İnovasyon performansının ölçümlenmesinde ve izlenmesinde yararlanılan patent verisinin kullanıldığı raporda; ülkelerin, firmaların, üniversitelerin ve kurumların patent başvuruları analiz edildi. 31 Aralık 2019 tarihine kadar en fazla patent başvurusu (yayınlanan) olan patent sahipleri belirlendi.

"Birinci Top 10 Üniversiteler" sıralamasında 549 patent başvurusu ile ilk sırada yer alan İstanbul Üniversitesi; 18 üniversitenin sıralandığı, Üniversitelerin Tescil Edilmiş Avrupa Patent Başvurusu (EP) Sayısına Göre Liderlik Tablosu'nda da 7 patent ile 5'inci sırada yer aldı.

Türkiye'nin Patent Haritası Raporunda, zirvede yer alan üniversite olduk.

Üniversitemizden URAP Sıralamasında 4 Alanda Liderlik Başarısı

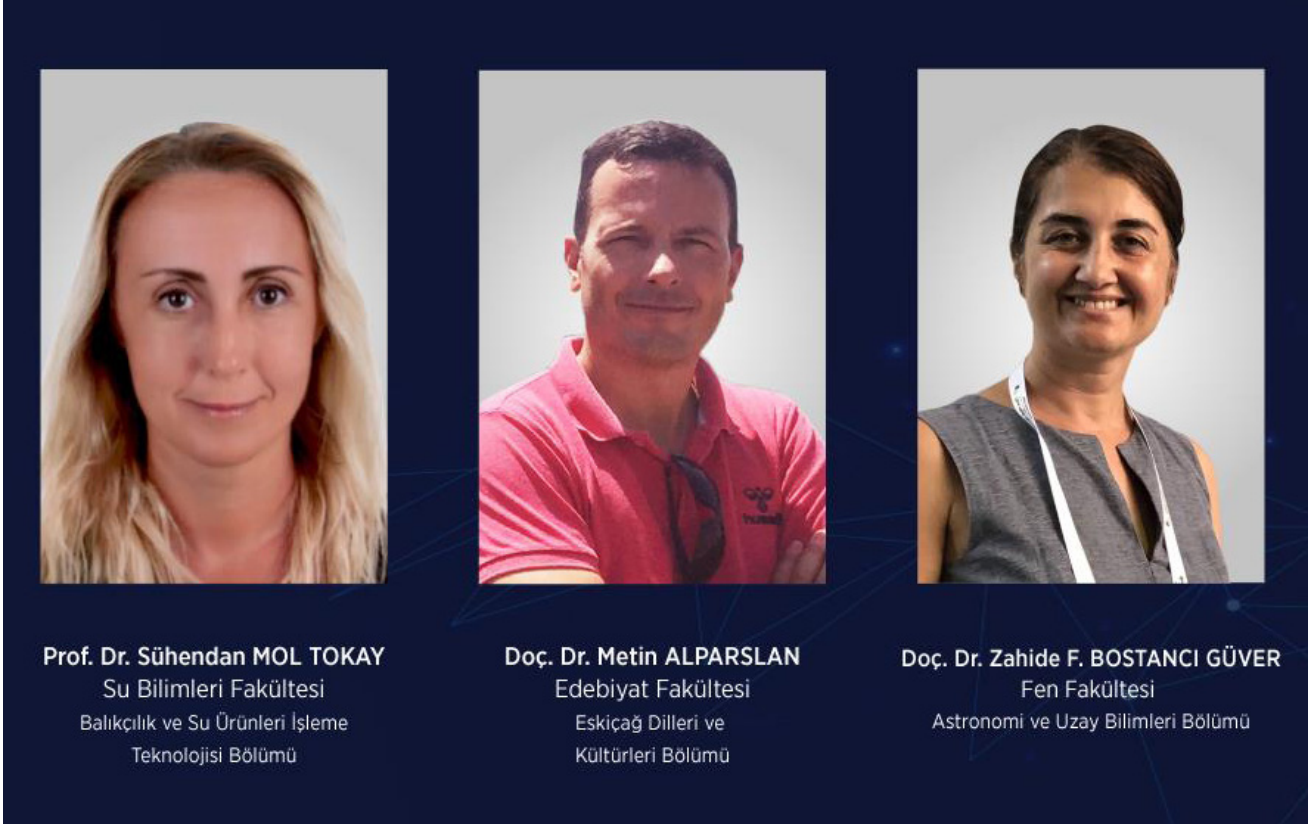
■ Haber: Tuğçe AYÇİN

ODTÜ Enformatik Enstitüsü bünyesinde yer alan University Ranking by Academic Performance (URAP) Araştırma Laboratuvarı tarafından hazırlanan, üniversitelerin akademik performanslarının belirlendiği değerlendirmede, bu yıl en başarılı üniversiteler 61 farklı bilim alanına göre listelendi. Makale ve atıf konusunda en güvenilir kaynaklardan biri olarak gösterilen In-Cites verisinin kullanıldığı sıralamada, 100 ülkede yer alan üniversitelerin son 5 yıldaki akademik performansları değerlendirildi.

Üniversitelerin; makale, toplam doküman ve atıflarının ilgili alan içindeki etkisinin ve uluslararası iş birliği oranının, alan sıralaması ölçütü olarak kullanıldığı değerlendirmede; Türk üniversiteleri 36 bilim alanında yer aldı. En az bir alan sıralamasında bulunan Türk üniversitelerinin sayısı ise 37 olarak belirlenirken, Türkiye listede en fazla üniversitesi bulunan ülkeler arasında 18'inci sıraya yerleşti. İstanbul Üniversitesi, URAP 2019-2020 Alan Sıralaması'nda önemli bir başarı ortaya koydu. Mühendislik, Tıp ve Sağlık Bilimleri, Fen Bilimleri, Eczacılık, Biyoloji, Diş Hekimliği, Psikoloji ve Bilişsel Bilimler, Dil, İletişim ve Kültür, Moleküler Biyoloji ve Genetik ve Nörobilim olmak üzere 10 farklı bilim alanında dünya sıralamasına giren İstanbul Üniversitesi; Türk üniversiteleri sıralamasında da büyük bir başarı gösterdi.

Dil, İletişim ve Kültür, Biyoloji, Nörobilim ve Moleküler Biyoloji ve Genetik alanlarında Türk üniversiteleri arasında zirvede yer alan İstanbul Üniversitesi; Tıp ve Sağlık Bilimleri, Psikoloji ve Bilişsel Bilimler ve Diş Hekimliği alnında 2'nci, Eczacılık alanında ise 3'üncü oldu.

Diş Hekimliği alanında dünya sıralamasında ilk 150'ye girme başarısı sergileyen İstanbul Üniversitesi, bu alanda 143'üncü olurken; Dil, İletişim ve Kültür alanında 278'inci, Biyoloji alanında 535'inci, Nörobilim alanında 414'üncü, Moleküler Biyoloji ve Genetik alanında 451'inci, Tıp ve Sağlık Bilimleri alanında 331'inci, Psikoloji ve Bilişsel Bilimler alanında 517'nci, Eczacılık alanında 434'üncü, Fen Bilimleri alanında 902'nci ve Mühendislik alanında 880'inci sırada yer aldı.

İstanbul Üniversitesi Öğretim Üyelerinden TÜBİTAK Projesi Başarısı

■Haber: Tuğçe AYÇİN

TÜBİTAK tarafından düzenlenen 1001-Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Projelerini Destekleme Programı kapsamında, 2019 yılı 2. döneminde Araştırma Destek Programları Başkanlığı'na (ARDEB) önerilen projelerin bilimsel değerlendirme süreci sonuçlandı. Değerlendirmelerin ardından; İstanbul Üniversitesi Öğretim Üyeleri Prof. Dr. Sühendan Mol Tokay, Doç. Dr. Metin Alparslan ve Doç. Dr. Zahide Funda Bostancı Güver'in araştırma projeleri destek almaya hak kazandı.

Ulusal ve uluslararası alanda elde ettiği başarılarla bilim odaklı üniversite olmayı sürdüren İstanbul Üniversitesi, bir araştırma üniversitesi olarak yenilikçi fikirler üretmeye ve bu ışıkta projeler geliştirmeye devam ediyor. Bu başarıların bir yenisi İstanbul Üniversitesi Su Bilimleri Fakültesi Balıkçılık ve Su Ürünleri İşleme Teknolojisi Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Sühendan Mol Tokay, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü Öğretim Üyesi Doç. Dr. Metin Alparslan ve İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Astronomi ve Uzay Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi Doç. Dr. Zahide Funda Bostancı Güver'in araştırma projelerinin TÜBİTAK desteği almaya hak kazanmasıyla elde edildi. Prof. Dr. Sühedan Mol Tokay'ın projesi; Tarım, Ormancılık ve Veterinerlik Destek Grubu (TOGAV) alanında, Doç. Dr. Metin Alparslan'ın projesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Destek Grubu (SOBAG) alanında, Doç. Dr. Zahide Funda Bostancı Güver'in projesi ise Matematik ve Fizik Araştırma Destek Grubu (MFAG) alanında destek almaya hak kazandı.

19. Yüzyılın En Büyük Görsel Arşivi: II. Abdülhamid Han'ın Yıldız Albümleri Dijital Ortamda

■ Haber: Tuğçe AYÇİN

İstanbul Üniversitesi, dünyanın en zengin görsel arşivlerinden biri olan Sultan II. Abdülhamid Han'ın Yıldız Fotoğraf Koleksiyonu'nu dijital ortamda araştırmacıların kullanımına sunarak tarihe ışık tutuyor. Dijital erişime açılan 918 albüm içinde yer alan 36 bin 585 kare fotoğraf, kültürel mirasın korunmasına ve gelecek nesillere aktarılmasına olanak sağlıyor. İstanbul Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanı Dr. Pervin Bezirci, döneminin mimari ve sosyal dokusunu yansıtan Yıldız Fotoğraf Koleksiyonu ve albümlerin dijitalleştirilmesi projesi ile ilgili detayları aktardı.

Yıldız Fotoğraf Koleksiyonu'nun İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'nde iklimlendirme, güvenlik ve tüm saklama koşulları en üst düzeyde sağlanarak muhafaza edildiğini söyleyen Dr. Pervin Bezirci, koleksiyonu gelecek nesiller için sağlıklı koşullarda daha uzun yıllar muhafaza edebilmek ve eserlerin araştırmacı incelemeleri sırasında yıpranmasını önlemek amacıyla dijital kopyalarının oluşturulması fikrinin ortaya çıktığını belirtti. Koleksiyonun yalnızca Osmanlı İmparatorluğu'nu değil, dünyanın çok uzak ülkelerini bile içine alan geniş bir yelpazeye sahip olduğuna dikkat çeken Dr. Bezirci, Sultan II. Abdülhamid'in tanıma ve tespit aracı olarak kullandığı fotoğrafların çok zengin bir çeşitlilik içerdiğini kaydederek şu şekilde konuştu: "Fotoğrafların bir kısmı Amerika, Avrupa ile başta Japonya olmak üzere bazı Uzak Doğu ülkelerindeki şehir ve tabiat güzelliklerini, sarayları, fabrikaları, gemi, silah ve çeşitli sanayi ürünlerini, din ve devlet büyüklerini, müze ve sanat eserlerini konu alıyor. Koleksiyonda ayrıca dönemin en büyük fotoğraf ustaları veya fotoğrafhaneleri olarak yaklaşık 263 imza dikkat çekiyor."

Prof. Dr. Ak: “II. AbdülhamidHan’ın Yıldız Albümlerinin Dijitalleştirilmesi, Devletimizin Ufkunu Göstermektedir”

■Haber: Tuğçe AYÇİN

“II. Abdülhamid Han’ın fotoğraf koleksiyonu hem dünya idare tarihi bakımından hem de sanat faaliyetleri açısından çok özgün bir projedir”

İstanbul Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mahmut Ak, Sultan II. Abdülhamid Han’ın Yıldız Albümlerinin Dijitalleştirilmesi projesi hakkında Anadolu Ajansı’na bir röportaj verdi. Video konferans yöntemiyle gerçekleşen röportajda, projenin gelişimi ve önemi hakkında değerlendirmelerde bulunan Prof. Dr. Ak, “II. Abdülhamid Han’ın fotoğraf koleksiyonu hem dünya idare tarihi bakımından hem de sanat faaliyetleri açısından çok özgün bir projedir” dedi. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi’nde muhafaza edilen Sultan II. Abdülhamid Han’ın Yıldız Fotoğraf Koleksiyonu; Cumhurbaşkanlığı himayesinde, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü ve TBMM Genel Sekreterliği (Milli Saraylar) iş birliği ve desteğiyle gerçekleşen proje kapsamında dijital ortama aktarıldı. Koleksiyonun Türkiye için kültürel bir miras olduğunu söyleyen Prof. Dr. Ak, kültür tarihi açısından da nadide bir proje olan bu koleksiyonun bir sanat faaliyeti olmanın ötesinde başlı başına bir devlet projesi olduğunun altını çizdi. Sultan II. Abdülhamid’in Yıldız Albümlerinin Dijitalleştirilmesi projesinin her şeyden önce devletin ufkunu gösterdiğini kaydeden Prof. Dr. Ak, projenin önemi ile ilgili şu değerlendirmelerde bulundu: “Bu değerli proje, yöneticilerimizin dar kalıplar içerisinde hareket etmediklerini, sahip olduğumuz medeniyetin, kültürün, imkanların dünyaya yön verecek, ışık olacak ve rehberlik edecek değerde olduğunu gördüklerini göstermektedir. Şu an Türkiye’mizin ulaştığı seviye de her yönüyle dünyaya söz söyleyecek bir noktadadır. Bu projeler yeni büyük projeler için ümit kaynağıdır. Bizler böyle büyük ölçekli, geniş ufuklu, zengin hacimli ve çeşitlilik içeren bir projeyi gerçekleştirmişsek, bugün de daha fazlasını yapabiliriz. Projemiz, araştırmacılara felsefi açıdan da fikir veren, motivasyon kaynağı olan bir projedir.”

Güney Kaliforniya Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Henry Jenkins ile özel röportaj...

"Teknolojinin, hem birleştirici hem de izole edici etkileri var..."

■ Röportaj: Öğr. Gör. Dr. Elif KAHRAMAN, Arş. Gör. Oğuzhan ŞENEL, Öğr. Gör. İbrahim YILDIZ
Çeviri: Öğr. Gör. Yasemin UĞURLU

Bir medya uzmanı olarak karantina günlerinizi nasıl geçiriyorsunuz? Tarihsel salgın günlerine tanık olmak hakkında ne hissediyorsunuz? Bu karantina günleri akademik çalışmalarınıza nasıl katkıda bulundu?

Şimdiye kadar, zaman geçirme yöntemlerini bulmak zor olmadı. Güney Kaliforniya Üniversitesi, Zoom öğretimini başlatan ilk Amerikan üniversitelerinden biriydi ve şu ana kadar tüm üniversite faaliyetlerini Zoom aracılığıyla yapmaktayız. Bu da günümün büyük bir kısmının "ekran karşısında geçen zaman" olduğu anlamına geliyor. Öğrencilerim karantina dolayısıyla, yoğun bir şekilde yazılar yazmaktalar. Bu makaleleri gözden geçirmek üzere, bunların hepsi de masama geliyor. Zamanımın bir kısmını jüri üyesi olarak görev yaptığım Peabody Ödülleri için gelen eserleri okuyarak geçirdim ve şimdi bu süreç de tamamlandığı için, dikkatimi kendi medya tüketimime kaydırmaya başlayabilirim. Odamdaki bir duvar DVD'lerle dolu ve diğerinde ise beni bekleyen çizgi romanlarla dolu malzemeler var. Bunun ötesinde, inanılmaz sayıda tüketilebilecek çevrimiçi içerik var. Ayrıca, şu anki kitap projemi - Amerikan Çocuk Medyasının Ve Bebek Patlaması Nesli Kültürünün Tarihi - yazmayı da planlıyorum. Diğer taraftan, ismi 'Bir Aca-Fan'in (Bir Akademi Hayranı'nın) İtirafları' olan bloğumu ve ismi, 'Şu Ana Dek Hoşunuza Gitti mi?' olan podcast'imi de sürdürmekteyim. Yani, benim için dinlenme pek yok.

COVID-19 bizi toplumla fiziksel etkileşimden uzaklaştırırken, dijital sosyalleşme sürecinin (uzaktan eğitim ve evde çalışma, vb.), salgın sonrası günlerde kalıcı olacağını düşünüyor musunuz?

Başından beri bu sorulara Amerikan bakış açısıyla yanıt verdiğimi kabul etmeliyim. Köpeğimle sokaklarda yürürken, Zoom ve televizyon aracılığıyla veya penceremden bakarken neler gördüğümü anlatıyorum. Bunların evrensel gerçekler olduğunu varsaymıyorum; söylediklerimden bazıları Türkiye'de de geçerli olabilir. Ancak daha sonra tartışacağım gibi, COVID-19'un kendisi doğanın bir gücü olsa bile; kültürel farklılıkların virüsü nasıl deneyimle-

diğimizi şekillendirdiğini de göz önünde bulundurmamız gerekir. Az bir zaman önce, dijital medya bizi arkadaşlarımız ve komşularımızla doğrudan temastan uzaklaştıran, 'sosyal olarak tecrit edici' olarak nitelendiriliyordu. Şimdi ise, daha büyük faktörler tecrit edilmemize yol açtığı için dijital medya bizi hayata bağlayan şey - bu sosyal gruplarla bağlantımız – haline geldi. Ben, sosyal izolasyonun her zaman daha büyük sosyal, ekonomik, politik faktörlerin bir ürünü olduğunu ve teknolojinin, kullanıldığımız koşullara bağlı olarak hem birleştirici hem de izole edici etkileri olduğunu iddia ediyorum. 2019'a kıyasla, seçenekleri keşfetmeye kapalı gibi görünen okullar, üniversiteler ve işyerleri gibi muhafazakâr kurumları terk etme açısından ölçeği biraz değiştirdiğini düşünüyorum. Artık eski bahaneler kalmadı ve şunu hayal edebiliyorum; bu temel kararların bazılarını tersine çevirmek zor olacaktır.

Öğrencilerimden biri olan Joan Miller, üniversitenin engelli öğrencilerin önceden beri talep ettiği, "kalacak yerleri" şimdi sağladığını söylüyor. İster süresi uzatılmış zaman çizelgeleri ister dijital dersler veya konferanslar olsun, beklenmedik veya imkânsız olduğu söylenen şeylerin artık başarıldığını söylüyor. Şimdi bahaneler kalmadı.

Ayrıca, bu teknolojilerin karma kullanımı için gerçek faydalar olduğunu düşünüyorum - örneğin, Zoom aracılığıyla dünya çapında katılımcılara konferanslar açmak veya konuk konuşmacıları başka yerlerden derslerinize getirmek, hatta ortak araştırma projeleri için tüm dünyadaki sınıfları birbirine bağlamak gibi. Şu anda, tüm bunları sistematik bir planlama yapmadan, dönem ortasında, deneyerek yapıyoruz. İnsanlar bu olasılıklarla oynuyorlar çünkü bunları daha iyi anladıktan sonra, önlerinde nasıl bir dünya açılacağını görecekler. Bununla birlikte; sınıfın karma medya ortamına genişletilmesinin bir dizi zengin pedagojik olasılıkları nasıl geliştirdiğini özetleyen çok büyük bir eğitim araştırma literatürü de var. Umarım sonbaharda yeni sınıflar açarsak, bunu denemek mümkün olabilir. Örneğin,

ağ oluşturmanın bir hata (kopya çekme) yerine, bir özellik (kolektif zekâ) olması için sınav sürecinde grup işbirliğini oluşturmamızı sağlayan; dizüstü bilgisayarların açık olduğu bir sınav yapma hakkında bir yazı yazdım. İşbirlikçi sınav, bu durumda, dönem boyunca öğrenme ekiplerini geliştirmeye neden olur. Bu konu en azından benim için temel lisans derslerimden biriyle ilgili düşünme şeklimi temelden değiştirdi.

Pandemi sonrasında dünya sakinlerini bekleyen kültürel değişim hakkında ne düşünüyorsunuz?

İnsanların bir şeyler yapmak ve bunu internet üzerinden paylaşmak için ellerindeki her türlü kaynağa dokunmalarını krizden çıkan muazzam bir yaratıcılık olarak görüyorum. Profesyonellerin ortalama bir aileden daha fazla ev kaynağına (ve daha fazla eğitime) sahip olduklarını zannetsek de tutabilecekleri her şeyi kullanarak genellikle evden performans gösterdikleri için, bu biraz daha eşit şartlar sağlamaktadır. Sadece virüsün kendisine ait olan değil, örneğin ailelerin Disneyland'deki tatilleri ertelendiği için favori gezintilerini yeniden canlandırdıkları videoların çeşitliliğini seviyorum. Bunun yanı sıra; medya ünlülerinin çocuk kitaplarını okuduğunu, sanatçıların cep telefonlarını kullanarak ünlü tabloları taklit eden selfie çektiklerini ve haber programlarının kayıtlarının konukların çocukları ve evcil hayvanları tarafından ortasında kesildiğini görüyoruz. Can sıkıntısı, bir mecburiyet değil, yaratıcılığın anasıdır.

Bununla birlikte; bazı kültürel değişiklikler de hoş olmayacak. Ben sokaktaki yabancılardan giderek daha fazla korkuyorum, şimdi onlar başka şartlar altında olmayacak bir tarzda tehdit olarak algılanıyorlar. Bu, geleceğin korku filmlerini nasıl şekillendirecek? Ama daha da ciddi olursak, bu birbirimize davranış şeklimizi nasıl etkileyecek? Bundan sonra arkadaşlarımızla daha büyük bir yoldaşlık ve kutlama arzusu ile mi yaşayacağız? Yoksa birbirimizi; bizi ve umursadığımız herkesi enfekte etmeyi ve öldürmeyi bekleyen mikrop torbaları olarak mı göreceğiz?

Beni şaşırtan ve endişelendiren şeylerden biri de; Los Angeles şehir merkezinde yaşarken binamın dışındaki kaldırımda uyuyan daha önce gördüğümüzden daha fazla sayıda evsiz insanlar tarafından çevrelenmiş olmam. Bununla birlikte, tüm raporların bu insanların gıda ve tıbbi yardım için çaresiz durumda olduklarını söylemesine rağmen bu insanların çok azı, benden para istemek için yanıma yaklaşıyor. 'Hiçbiri yaklaşmıyor' desem daha doğru olacak, ama dün gece fakir bir vatandaş benden bozuk para istedi. Üniversiteden (USC) bir meslektaşım olan François Barr, virüsün yayılmasını yavaşlatmaya yardımcı olmak için Skid Row'da sıhhi temizlik istasyonları sağlanmasına yardımcı oluyor.

Düşünmekte olduğum üçüncü alan ise; devlet okulunda çevrimiçi eğitime geçişin, dijital uçurum ve katılım boşluğuyla ilgili gündeme getirdiği önemli ve yeni sorulardır. Amerikalı eğitimciler yıllardır sınıf ve kütüphanenin internete bağlayarak, çocukların araçsız dijital erişime ulaşmalarını çok övdüler. Ancak bu internet bağlantılı sınıflar ve kütüphaneler halka kapalı olduğunda sorun yeniden ortaya çıktı, çünkü; tüm öğrenciler için 7/24 erişimi sağlamak için yöntemler bulamadık. Birçok öğrenci okulu bırakmak zorunda kalırken, diğerleri sınıf arkadaşlarına göre fark edilir derecede zayıf internet bağlantılarını kullanıyor. Dijital sahip olanlar ve sahip olmayanlar arasındaki boşluk, hiç şimdiye kadar olduğu kadar belirgin olmamıştı. Sorun, bu konuda ne yapacağımızdır. Eğer bununla yüzleşirsek, bu bir atılım olabilir. Eğer bunu görmezden gelir ve "işlerin eski yapılış" tarzına geri dönersek; büyük bir sorunu halının altına süpürmüş ve büyük bir sosyal adaletsizlik yapmış olacağız.

“Yeni normal” kavramı hakkında ne düşünüyorsunuz? Pandemi sonrası dünyada günlük hayatımızın farklı olacağını düşünüyor musunuz?

“Yeni normal” ifadesini saçma buluyorum; çünkü deneyimlediğimiz şey, tanım gereği bir aksamadır ve biz fırtınayı atlatana kadar, “yeni normal” in ne olacağı hakkında hiçbir fikrimiz yoktur. İklim değişikliğinin ve bununla ilgili olarak insanların göç yoluyla yeniden yer değiştirmesinin, hayatımızın diğer aksaklıklarına değinmiyorum bile, gelecekteki pandemilerin olasılığını artıracağını ileri süren tıbbi ve bilimsel kanıtlar kesinlikle vardır.

Dünyadaki diğer birçok ülkeden farklı olarak, Amerika, bu tür genel bir tıbbi krizle karşılaşmadan, bu yüzyılın büyük bir kısmını geçirmişti. Geçenlerde ikiz kardeşi 20. yüzyılın başlarında gripten ölen, 100 yaşında olan ve hayatını, bir salgının geri döneceğinin korkusuyla geçiren; ve sahiden ilk COVID

salgınında vefat eden bir adamla ilgili bir haber okudum. Böylece; kendi oğlumun da tıbbi kriz konusunda aynı güvenlik hissine sahip olup olamayacağından kuşkuluyum. Buna; “Amerikan istisnacılığı” efsanesine, bir darbe daha indi de diyebiliriz.

Bu kriz sırasında hem hükümet hizmetlerinin, özellikle sağlık hizmetlerinin rolü ile ilgili idrakın giderek arttığını hem de Başkanlık kampanya sezonuna geçmemizle birlikte Amerikan siyasi yaşamı üzerinde en azından kısa vadede bir sonuç almaya eğilimli olan daha yetkin ve daha bilinçli bir liderliğe olan ihtiyacı gördük.

Ayrıca, bu krize yanıt olarak gerekli olan ve aynı zamanda genel olarak Amerikan düşüncesindeki bazı temel ideolojik akımlarla çelişen; hareket, kurum ve ticaret özgürlüğüne yönelik benzeri görülmemiş hükümet kısıtlamalarının kabul edildiğini görüyoruz. Siyasi bölünmeler yaratmak ve toplumsal bir hareketin tohumlarını ekmek için bu tarz gerilimlerle oynanan bir Amerikan oyununa tanıklık ediyoruz. Buna, hangi düzeyden bakmak istersek isteyelim, yaşam üzerinde büyük sonuçlar doğuracak olan ekonomik çöküşü ve kitlesel işsizliği de ekleyin. Dolayısıyla bu ne olursa olsun, “normale dönmüyoruz” ama henüz “yeni normal” in nasıl göründüğüne dair gerçek bir ipucumuz olduğunu da düşünmüyorum.

Dijitalleşmenin toplumsal dönüşümdeki rolü hakkında ne düşünüyorsunuz?

Ben teknolojik bir determinist değilim. Hem bireysel hem de kolektif oluşumlara ve özellikle yeni bir ortam hayatımıza girdiğinde meydana gelen sosyal ve kültürel müzakerelere güçlü bir inancım var. Marshall McLuhan, medyanın “üzerinde düşünülmeden önce”, “yayınlandığını” söylemişti ve ben de bu görüşe katılıyorum. Çünkü, hayatımıza yeni bir ortam getirmenin sonuçlarını asla tam olarak tahmin edemeyiz. Yine de, McLuhan’ın yeni ortama karşı “hissizleşmiş” olduğumuzu söylemesinin yanlış olduğunu düşünüyorum. Çünkü bu düşünce; bir bütün olarak medya ortamı hakkında bir bilinç kıvılcımı yaratıyor. Medyanın dünyamızı nasıl değiştirdiği, dünyayı farklı görmemiz için nasıl bir yer açtığı ve diğer olasılıklar ve alternatif uygulamalar konusunda düşün-

memiz hakkında spekülasyon yapmaya ve düşünmeye yatkınız.

Mesela, ortam ile oynayarak işe başlayabiliriz. Zoom'u ele alalım. İlk başta, teknoloji bize kendisini yabancı hissettiriyor. Bazı yönlerden, bu kadar çok insanı çok az veya hiç gecikme olmadan farklı konumlardan bir araya getirme kapasitesi bize fütüristik geliyor. Bu, kültürümüzün uzun zamandır vaat edilen "görüntülü telefonun" günlük hayatımızın ayrılmaz bir parçası olarak kabul edildiği an olabilir. Ancak önce, bu zor şeyi nasıl çalıştıracağımızı öğrenmemiz gerekir.

Okul ve işyerini evimize getirirken, pratiklerimizde değişti. Artık kadınlar saç ve makyaj açısından daha az "çaba" harcıyorlar. Herkes daha rahat giyiniyor. Çocuklarımız ve evcil hayvanlarımız rastgele görüntüye giriyor. İnsanlar kişisel alanlarımızın neye benzediğini görüyorlar. Özellikle bu bağlamlarda, normal sosyal mesafeleri daraltan bir kamera ile birbirimizle konuşuyoruz. Böylece birbirimizle etkileşimlerimizde daha samimi, sıradan, gayri resmi oluyoruz. Bazı durumlarda, hiyerarşik yapılar devam eder, ancak diğerlerinde bu yapılar düzleşir ve insanların bu değişimlere nasıl tepki verdiğini görmek ilginçtir.

Daha sonra insanlar, özellikle ev işlerine en az dikkat kesildiğimiz zamanda, başkalarının kendi evlerine 'dijital olarak' girmelerine izin verme garipliğine yanıt vermeye başladılar. Sahte arka planlar oluşturmaya, en sevdikleri tabloların veya medya özelliklerinin arka fon oluşturmasıyla performans göstermeye ve kolektif hayal gücümüzden veya sadece olmak istediğimiz fantastik yerlerden oluşan fantastik çevreyi temsil etmeye başladılar.

Bu medya bizi değiştiriyor mu, yoksa bizler bir medyaya göre yaşama şeklimizi mi değiştiriyoruz? İkisi de biraz doğru.

Hem Doğu hem de Batı toplumlarının pandemiye karşı verdikleri tepkileri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Ben Doğu toplumları uzmanı değilim ve doğrudan yorum yapmamayı tercih ediyorum. Sanırım pandeminin, normalde gizli olan ve belki de iyi olmayan yüzey gerilimlerini göz önüne çıkardığını görmekteyiz. Bu nedenle, Donald Trump'ın bilim ve tıp konusundaki küçümsemesini (dezenfektan yemelerine izin verin!), göçü engelleme arzusunu (dolayısıyla sınırı kapatmak için çeşitli planlar oluşturmasını) ve günlük acılardaki empati eksikliğini (birçok kişi COVID'den hayatını kaybederken yüzünde kederin genel ifadesinin olmadığını) açıkça görüyoruz. Amerikan eyaletlerinin kürtajın, 'temel hizmet olmadığını' ilan ettiğini görüyoruz. Oysa başka bir eyaletin valisi, bakım salonlarının ve bowling salonlarının insanların hayatta kalması için 'gerekli olduğu' konusunda ısrar ediyor. Bazı Amerikan eyaletleri, kilise hizmetlerini, hastalığı yaymaya yönelik kamu toplantıları olarak görüp yasaklarken, diğerleri kilise hizmetleri-

ni halkın refahı için gerekli bir hizmet olarak sınıflandırarak bunu düşünülemez buluyor. Bazı (pek çok)- hükümet de, otoriteyi merkezileştirmek için bu salgını kullanmaktayken Trump, sorunu eyaletlere dağıtmanın yollarını aradı ve bu durum valilerin koruyucu malzemeler, test kitleri ve solunum cihazları için birbirleriyle rekabet etmesiyle sonuçlandı. Daha uluslararası kıyaslamalara geçildiğinde, bazı hükümetler (örneğin Portekiz), temel hayatta kalma ihtiyaçlarının devlet hizmetleri yoluyla karşılandığından emin olmak için geçici olarak sığınanlara ve göçmenlere yönelik vatandaşlık kavramını genişletmiştir. Bence insanlar gelecek yıllarda; onlarca yıl boyunca, bu politikalardaki kültürel farklılıkları inceleyecekler.

COVID-19 salgınında sosyal medyanın dezenformasyon ve sahte haberler konusundaki rolü hakkında ne düşünüyorsunuz?

Birçok yanlış bilgi çevrimiçi dolaşıyor ve (Howard Rheigold'un da önerdiği gibi) kolektif "saçmalık detektörlerimizi" güçlendirmek için daha fazlasını yapmamız gerekiyor. Ancak bu, son birkaç on yılda bilim, uzmanlık, hakikat, eğitim ve haber medyasına olan inancını yitirmiş bir toplumun yan ürünü ya da sömürüsü olabilir. Belki de sadece, toplumun az önce bahsettiğim alanlara inancını kaybettiğini söylemeliyiz, nokta. Bazı aile üyelerimle konuşurken, anlaşmazlıkları temel alacağımız ve çözebileceğimiz, paylaşılan bir bilgi kümesi ve güvenilir bir bilgi kaynağı yok. Sosyal medya ve özellikle filtre balonları bu sorunu önemli ölçüde artırdı. Ancak sosyal medya olmasaydı, hâlâ daha büyük bir epistemolojik krizle uğraşacaktık. New York Times, Trump'ın insanların dezenfektanları yutmaları yönündeki önerisine "bazı yetkililerin", bunun insan sağlığı için tehlikeli olacağına inandığını belirterek yer verdi.

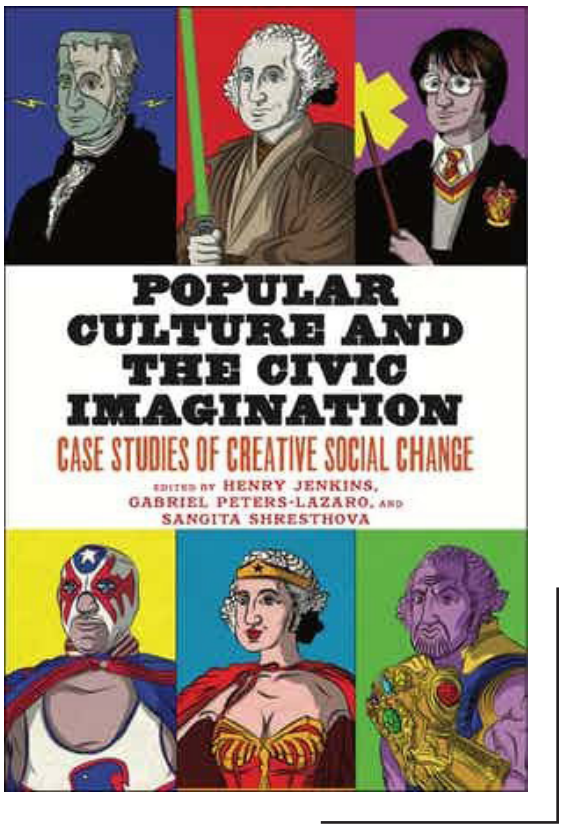
Son zamanlarda, vatandaş imgelemeleri üzerine çalışmalarınız var. "Vatandaş hayal gücünün" işlevlerini; daha iyi bir dünya, değişim süreci, yurttaş olarak benlik, ortak gündemi olan bir topluluk ve başkalarının deneyimi ve perspektifi olarak tanımlamaktasınız. COVID-19 sürecinin vatandaşlık hayal gücüne etkisi hakkında düşüncelerinizi ifade eder misiniz?

Her gece 8'de, Los Angeles'ta ve diğer birçok

Amerikan şehrinde, insanlar pencerelerine veya balkonlarına çıkar, saksılara vurur, ses çıkaran şeyleri patlatır ve el çırpar; ışıklarını açar, kapatır ve bağırırlar. Ben bu bireyleri karanlık pencerelerinden göremiyorum, ama bu eylem onların dışarıda olduklarını bilmemize ve yalnız olmadığımıza izin veriyor. Bu ritüel, pandemi ile mücadele eden ve hayat kurtaran kahraman sağlık hizmetleri çalışanlarına bir övgü olarak tasarlandı. Bunu, birbirimize ve günden güne hayatta kalmamıza yardımcı olan devlet hizmetlerine olan bağlantımızı hayal etmemize yardımcı olan ve dikkate değer bir sosyal ritüel olarak görüyorum. Bu, vatandaşın hayal gücünün bir performansı ve şu anda bizi insan olarak birleştiren şey bizi ayıran şeylerden daha önemlidir. Aksi takdirde, keskin kültürel ve ideolojik bölünmelerle ateşlenen bir ülkede, sivil birlik nadir görülen bir ifadedir.

Bana göre, yurttaşlık, genellikle bölünmüş çıkarlarımızın mücadele ettiği siyasetin aksine, birbirimize karşı hissettiğimiz bağlantı ve yükümlülük duygusudur. Böyle şiddetli siyasi mücadelelerden sonra iyileşmek ve bir araya gelmek için sağlam bir sivil altyapıya ihtiyacımız var. Şu anda Amerika'nın, gezegenin etrafındaki diğer birçok ülke gibi, bu vatandaşlık bağlarını güçlendirmesi gerekiyor. Tüm bunları son kitabımızda, 'Popüler Kültür ve Vatandaşın Hayal Gücü: Yaratıcı Sosyal Değişim Vaka Çalışmaları'nda

tartışıyoruz. Oysa, siyasi liderler gelecek siyasi tartışmalara karşı Amerikan duygularını yeniden şekillendirmek için böler ve uyumsuzluk ve anlaşmazlığa yol açan politik ve sosyal sorunlar üzerinde oynarlar. Halbuki şu anda hepimiz hayatta kalmak için ortak bir mücadelede birleşmiş bir dönemde yaşarken bu durumdan rahatsızlık duymaktayım.

Araştırma grubum, vatandaş hayal gücüne yansımaları teşvik etmek için tasarlanan kolektif anlatımda iki yeni girişim başlattı. Birincisi şu: Dünyadaki insanlardan (2060 yılından itibaren "geriye baktığımızı varsayarak") şu anki yansımalarını paylaşmalarını, ilham veren hikayeler hakkında konuşmalarını ve mevcut anı görmenin yeni yollarını yaratmalarını istiyoruz.

Bu yeni inşa edilen Vatandaş Hayal Gücü Atlasımıza dokunmak için tasarlanmış bir projedir. Bu bağlamda; sizden gelen tüm katkılar da memnuniyetle karşılanacaktır. Sizlerin, meslektaşlarınızın ve öğrencilerinizin; bizlere Türkiye'yi de harita-

mıza koymamıza yardımcı olmalarından memnuniyet duyarız. Daha fazla ayrıntıyı Vatandaş Hayal Gücü Projesi'nin web sitesinde bulabilirsiniz. İkinci proje Instagram ve diğer sosyal medya kanalları için tasarlanmıştır. Katılımcılardan pencerelerinin dışında gördüklerinin, anımsattığı hatıraların, kışkırttığı duyguların fotoğrafını çekmelerini istiyoruz. Bunları, @civicimaginationproject ve #ThroughMyWindow etiketleri ile paylaşın. Bizler herkesi sınırlar ötesinde bağlantılar kurmaya davet ederek; projeyi ulusal terimlerden ziyade küresel anlamda çerçevelendiriyoruz.

Dünyadaki hükümetlerin, vatandaşlarının salgın durumunu takip etmesi için yazılım kullanma eylemleri hakkında ne düşünüyorsunuz? Teknoloji ve pandeminin küresel ölçekte demokrasi anlayışında değişim yaratacağı olasılığını düşünüyor musunuz?

Gerekli olabilir, Tanrı bize yardım etsin, ama gerçekten bu beni endişelendiriyor. Çünkü bu durum, hükümet gözetiminin daha da genişlediğini ve gizlilik kaybını temsil ediyor. Bu da mecburen kendimiz hakkında hissettiklerimiz ve sivil eylem kapasitelerimizi etkiliyor. Kişisel özgürlük genellikle bir savaşın "ilk zayiatıdır". Şu ana kadar

birçok hükümet COVID'i savaş zihniyeti ile karşıladığı için; düşmanımızla, bireylerin kamu yararı için fedakârlık ettiği, elimizde olan her araçla mücadele ederek savaşma arzusuna şaşırmamalıyız. Bunu anlıyorum, fakat, hükümetlerin gücü ve otoriteyi ele geçirdiklerinde, bunları bize geri verip vermeyeceklerinden de endişeleniyorum.

Salgın sonrası dünyada küreselleşme anlayışının nasıl bir şekil alacağını düşünüyorsunuz?

Yine; sınırları kapatırken (ve gezginleri, uluslararası öğrencileri ve mültecileri hastalık taşıyıcıları olarak görürken); şu anda dünyadaki hükümetleri şekillendiren bir milliyetçi dürtüyü yoğunlaştıracağımızdan endişeliyim. ABD'de her iki başkan adayının da diğerini Çin'e "çok yakın" olmakla suçladığını görüyoruz. Ülke genelinde Asyalı Amerikalıların saldırgan söylem ve açık taciz hikayelerini duyuyorum. Bazı Çin lokantalarının kapandığını duyuyoruz, çünkü insanlar bu lokantaların COVID'i yaydıklarından şüpheleniyorlar. Bir ABD Senatörü uluslararası öğrencilerin Amerikan üniversitelerine akışını önemli ölçüde azaltmamız gerektiğini (birçok okulun açık kalmak ve harçlarını düşük tutmak için bu uluslararası öğrencilerin gelirine bağlı olduğu gerçeğini göz ardı ederek) belirttiği bir 'ulusal' televizyondaydı. Öte taraftan, Trump sınırları kapatırken sınırlarımızı yeniden açmak zor olacak.

Burada oturmuş, eşim ve benim İstanbul'da 9 saatlik bir konaklama ile geçirdiğimiz unutulmaz bir günü hatırlıyorum. Geceyi sokaklarda dolaşarak, muhteşem yemek ve tatlılar yiyerek, müzik dinleyerek şarap içip, vahşi kedileri gözlemleyerek geçirdik ve şafakta camileri ziyaret ettik. Gittiğimiz her yerde sıcak karşılandık. Gelecekte bu tür bir seyahat deneyiminin tadını çıkarabilecek miyiz acaba? Hala ziyaret etmek için dünyanın birçok yeri var ve ülkenize tekrar gelmek istiyorum.

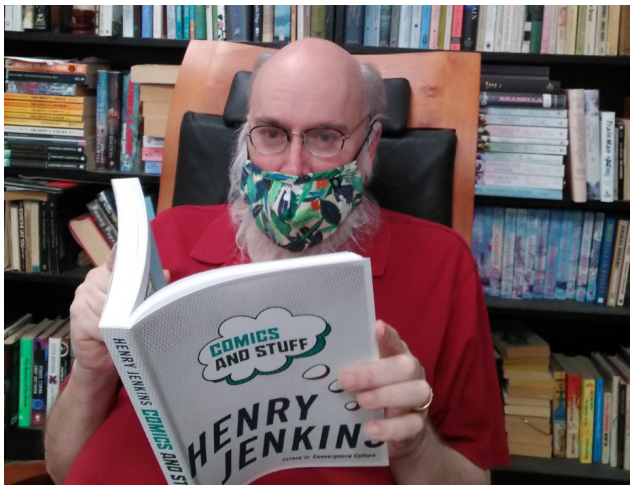
Pandemi sürecindeki siyasi gelişmeler karşısında AB, NATO ve DSÖ gibi devletler arası yapıların geleceğini nasıl görüyorsunuz?

Bu alanda uzmanlığım yok ve kendimi bir aptal yerine koymamayı tercih ederim.

COVID-19 salgınının dijital, sosyal ve kültürel sonuçları sizi şaşırttı mı? Bu tür bir risk öngördünüz mü? Düşüncelerinizi ve duygularınızı bize ifade eder misiniz?

"Şu Ana Dek Hoşunuza Gitti mi? " isimli podcastimde, bilim kurgu yazarlarının ve medya yapımcılarının çevresel değişim, nükleer savaş veya salgın hastalıklar yoluyla küresel yıkım hakkında inşa ettikleri distopik hikayelerle ilgili birkaç bölüm yayınlandı. Bu, şu anda yaşadığımız şey için bizi en iyi şekilde hazırladığını düşündüğüm tür. Clifford Simak'ın 1952'de yayınlanan City isimli kitabını hatırlıyorum. Simak, bu kitabında insanların telekomünikasyon konusuna çok alışık olduklarını, bu nedenle agorafobi geliştirdiklerini, evlerini terk etmekten ve birbirleriyle etkileşime girmekten korktuklarını hayal ediyor. Ayrıca kemirgenlerin, köpeklerin, karıncaların ve diğer hayvanların, insanlar tarafından ele geçirilen alanları geri kazanarak, yavaş yavaş kendi zekalarını geliştirerek gezegenin mirasçıları haline geldiğini hayal ediyor. Los Angeles şehir merkezindeki ıssız sokaklara baktığımda; az sayıda insanın dışarı çıkması, hepsinin tıbbi maskeler takmasıyla, tarif ettiği dünyaya birkaç adım ötede olduğumuz gibi hissediyorum. Öte taraftan, YouTube'da, doğanın hızla şehirlerimizi ele geçirdiğine dair birçok video kanıtı bulabilirsiniz. Bu, bilim kurgunun şu anda gördüklerimizi nasıl önceden öngördüğüne dair sadece bir örnektir.

Bir bilim kurgu hayranı olarak bunun gerçekten olacağını hayal ettim mi? Kesinlikle hayatım boyunca değil. Ayrıca; eğer bu sert yumruk bizi uyandırmaz ve gezegenimizle ve birbirimizle olan ilişkimizin birçok temel yönünü değiştirmemizi sağlamazsa, o zaman ümitsiz vakayız demektir.

Son olarak, İstanbul Üniversitesi öğrencileri ve akademisyenleri için karantina günlerine ilişkin önerileriniz nelerdir?

Herhangi bir akademisyenin ilk ve en önemli yükümlülüğü, öğrenmek ve öğrendiklerini aynı meselelerle boğuşan diğer topluluklara iletmektir. Karantinadan; dünyanın her köşesini veya her zaman göz önünde bulundurmak istediğiniz ancak geçmişte bunu yapmak için zamana sahip olmadığınız bir bilgi kaynağını keşfetmek için faydalanın. Artık daha fazla zamanınız var, yavaşlamak zorundasınız. Bu yüzden bundan yararlanın.

Bunun ötesinde, dijital teknolojiyi kullanarak çok uzak aile üyelerine, eski dostlara, akademisyen arkadaşlara ve ideal olarak dünyanın diğer bölgelerindeki insanlara ulaşın. Hükümetlerimiz içe doğru dönüyor, bizi birbirimizden pek çok şekilde kopartıyor. Bu nedenle bu yeni gerçeklerin farklı kültürel ve hükümet bağlamlarında ne anlama geldiğini karşılaştırarak bunun gibi, uluslararası konuşmalar yapmak zorundayız. Bu yanıtı verirken, çağdaş Türk kültürü ve politikası bağlamında bunun ne anlama geldiği konusunda sınırlı bilgiye sahibim ama bu konuya merakım var. Yayın medyası bizi birbirimizden ayırıyor. Yeni bağlantılar kurmak için dijital medya kullanmayı iyi öğrenmemiz gerekiyor. Bana ulaştığınız için teşekkür ederim. Lütfen öğrencilerinize ve meslektaşlarınıza; hjenkins@usc.edu adresinden bana yanıt yazabileceklerini söylemekten de çekinmeyin.

İstanbul Üniversitesi Yayınevi'nin
7 Uluslararası Kitabı
Açık Erişime Sunuldu

İstanbul Üniversitesi Yayınevi, uluslararası yayıncılık standartları ve etik prensipleriyle uyumlu, yüksek kalitede bilimsel dergiler ve kitaplar yayınlayarak, bilimsel bilginin yayılmasına katkıda bulunmayı hedeflemekte ve sahip olduğu köklü yayıncılık geçmişinden de güç alarak çalışmalarını sürdürmektedir. Açık bilim ve açık erişim ilkesi ile bilimsel yayıncılığı benimseyen İstanbul Üniversitesi Yayınevi'nin, ulusal ve uluslararası bilim camiası iş birliğiyle sürdürdüğü kitap projesi faaliyetleri sonucunda 7 uluslararası yeni kitap açık erişime sunuldu.

Yayın hayatına kazandırılan yeni kitaplarımız;
İktisat, Uluslararası İlişkiler ve İşletme alanında;
The Effects of Technological Innovations on Competitiveness and Economic Growth (Ercan SARIDOĞAN, Bülent GÜLOĞLU, Christopher HANNUM),
The United Nations and its Conflict Resolution Role (Muharrem Hilmi ÖZEV, Aydın ERDOĞAN), Kaizen Philosophy in a Modern Day Business (Dilek DEMİRBAŞ, David BENNETT, Rhys BLACKBURN) başlıklı kitaplardır.

Sanat ve Beşeri Bilimler alanında;
St. Petersburg State Hermitage Museum's Golden Hun Treasures & Blessed Meanings (Irina ZASETSKAYA, Gözde SAZAK), Emigration of Science (Sevtap İSHAKOĞLU KADIOĞLU & Gaye ŞAHİNBAŞ ERGİNÖZ) başlıklı kitaplardır.

Bunların yanı sıra 1st Istanbul International Geography Congress Proceedings Book (Barbaros GÖNENÇGİL, T. Ahmet ERTEK, İsmet AKOVA, Emre ELBAŞI) ve 34th International Public Finance Conference / Turkey (Salim Ateş OKTAR, Yasemin TAŞKIN) bildiri kitaplarında toplam 387 bilimsel sunuma ulaşabilirsiniz.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

KÜKENS Online Kataloğu

Dünya Çapında Araştırıcıların Bilgisine Açıldı

■Haber: Hande Nur OCAK - Fotoğraf: Ayşe AKKUŞ

İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Mikroorganizma ve Kültür Araştırma Uygulama Merkez Müdürlüğü (KÜKENS) bünyesinde bulunan mikroorganizmaların online kataloğu ilk defa Dünya Kültür Koleksiyonu Federasyonu'nun (WFCC) hazırladığı "Global Catalogue of Microorganisms" veritabanında yayınlandı.

İstanbul Tıp Fakültesi Tıbbi Mikrobiyoloji Ana Bilim Dalı Bakteriyoloji Bilim Dalı Başkanı ve KÜKENS Müdürü Prof. Dr. Zerrin Aktaş, Mikrobiyal kaynak merkezleri olan kültür koleksiyonlarının hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde bilimsel gelişmenin desteklenmesi için temel unsurlar olarak görüldüğünü söyledi.

KÜKENS Ne Yapar?

KÜKENS Kültür Koleksiyonları Araştırma Uygulama Merkezi'nde dünyanın çeşitli Kültür Koleksiyonları Merkezlerinden getirtilen mikroorganizmalar ve Türkiye'den izole edilen yaklaşık 906 bakteri ve 140 maya cinsinden mikroorganizma kültürü bulunmaktadır. Koleksiyonda, Türkiye için epidemiyolojik önemi olan klinik, standart ve referans suşlar dışında, çeşitli biyolojik madde üretiminde, bilimsel araştırmalarda ve eğitim amaçlı olarak kullanılan mikroorganizmalar da yer almaktadır. KÜKENS kurulduğu 1979 yılından beri standart mikroorganizma kültürlerini muhafaza etmek, yurt içindeki araştırıcıların kültür isteklerini karşılamak, yeni izole edilen kültürlerin cins ve tür tanılarını yapmak, mikroorganizmaların izolasyon ve tanıları için yeni besi yerleri araştırmak, depozit kültürleri saklamak ve Avrupa ve dünyanın diğer ülkelerindeki gelişmeleri takip etmek gibi etkinliklerini sürdürmektedir.

Güçlü Öğretim Kadrosu ve Yetkin Programlarıyla **Sürekli Gelişen Dijital Fakülte: AUZEF**

■Haber: Elif TAŞÇI

2010 yılında kurulan ve 2011 yılında ilk defa 4 programda öğrenci almaya başlayan Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi (AUZEF), bugün gelinen noktada 18'i uzaktan eğitim 32'si açık öğretim programı olmak üzere toplamda 50 programa ulaşmış durumda. İstanbul Üniversitesi Rektör Yardımcısı ve AUZEF Dekanı Prof. Dr. Levent Şahin, AUZEF'in programları, eğitim sistemi, akademik kadrosu ve öğrenci dağılımı hakkında bilgi verdi.

Prof. Dr. Levent Şahin, açık öğretim programları bünyesindeki 32 programın 14'ünün lisans; 14'ünün ön lisans ve 4 tanesinin de lisans tamamlama düzeyinde olmakla beraber; uzaktan eğitim programlarındaki 18 programın ise 9'unun lisans; 7'sinin ön lisans ve 2 tanesinin de lisans tamamlama düzeyinde olduğunu belirtti ve Türkiye'de uzaktan eğitim anlamında ön lisans ve lisans düzeyinde öğretim yapan tek fakülte olduklarını vurguladı. Prof. Dr. Şahin, "AUZEF programlarını, öğrencileri daha çok iş dünyasına hazırlamaya ya da entelektüel bilgi birikimini artırmaya yönelik programlar olarak ikiye ayırabiliriz. İş dünyasına yönelik programlar arasında en fazla rağbet görenleri; İşletme, Sağlık Kurumları İşletmeciliği, Sivil Hava Kurumları İşletmeciliği, Adalet, Sosyal Hizmetler, Uluslararası Ticaret ve Lojistik Yönetimi, Yönetim Bilişim Sistemleri, İş Sağlığı ve Güvenliği, Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik olarak sayabiliriz. Daha çok kültürel birikim için tercih edilen programlar ise Sosyoloji, Felsefe, Tarih, Coğrafya ve Kültürel Miras ve Turizm olarak belirtilebilir. Tüm programlar içerisinde en fazla talep gören ve açık öğretim lisans düzeyinde Türkiye'de sadece AUZEF'te bulunan programımız ise Çocuk Gelişimi. Şu anda bu programımıza kayıtlı 80 binin üzerinde öğrencimiz bulunmakta" dedi.

İstanbul Üniversitesi'nden Yeni Uluslararası Projeler

■Haber: Tuğçe AYÇİN - Fotoğraf: Ayşe AKKUŞ

İstanbul Üniversitesi, gerçekleştirdiği bilimsel iş birliklerinin ürünü olarak "TAEK-CERN Araştırma Projesi" ve "2532-TÜBİTAK RFBR İkili İş Birliği" adlı iki önemli projeye daha imza attı. Bir araştırma üniversitesi olan İstanbul Üniversitesi, gerçekleştirdiği bilimsel projeler ve iş birlikleri ile bilimsel verimliliğini sürdürüyor. Bu projelerden ikisi, İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Fizik Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Suat Özkorucuklu'nun yürütücülüğünde gerçekleşen TAEK-CERN Araştırma Projesi ve 2532-TÜBİTAK RFBR İkili İş Birliği Projesi oldu.

8 Şubat 2019 tarihi itibari ile CMS Deneyinin resmi üyesi olan İstanbul Üniversitesi, CERN'deki dedektör ve fizik çalışmalarını gerçekleştirmek üzere Prof. Dr. Suat Özkorucuklu liderliğinde CMS-İstanbul Üniversitesi grubunu kurdu. Proje grubunda; İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Fizik Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Latife Şahin Yalçın, Doç. Dr. Fatma Aydoğmuş Şen, Uzman Adem Soylamış, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Mühendislik Fakültesi Elektronik Mühendisliği Bölümü Dr. Öğr. Üyesi Koray Gürkan, Adıyaman Üniversitesi Fizik Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Deniz Sunar Çerçi, Doç. Dr. Salim Çerçi, Bilgisayar Mühendisliği Bölümü'nden Arş. Gör. Abuzer Doğan, Mimar Sinan Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Fizik Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Taylan Yetkin, Dr. Öğr. Üyesi Ferhat Özok ve doktora öğrencileri yer alıyor.

İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü tarafından desteklenen CERN CMS Deneyi Üyeliği, Yüksek Enerji Fiziği ve Dedektör Geliştirme Çalışmaları ve Yüksek Zaman Çözünürlüklü Cherenkov Dedektörü Geliştirme Çalışmaları, bir güdümlü ve bir uluslararası iş birliği ile başlayan CERN – CMS deneyi üyeliği çalışmaları, grup üyelerince hazırlanan iki yeni dış kaynaklı proje ile güçlenerek devam ediyor.

Öğretim Üyemizden Literatüre Geçen Başarı: ‘Keltepe Çiğdemi’

■Haber: Yasemin DURMAZ

İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü Öğretim Üyesi Doç. Dr. İ. Sırrı Yüzbaşıoğlu, Kocaeli’de yaptığı araştırmalar ile yeni bir çiğdem türü keşfetti. Doç. Dr. Yüzbaşıoğlu literatüre, ‘Keltepe Çiğdemi’ olarak geçen endemik bitki türü hakkında bilgiler verdi.

Keltepe’deki (şu an bilinen ismi Kartepe) ilk çiğdem örneklerinin 1974 yılında Asuman Baytop ve Ertan Tuzlacı tarafından toplandığını ve Eczacılık Fakültesi Herbaryumu’nda muhafaza edildiğini belirten Doç. Dr. Yüzbaşıoğlu, “Buradan toplanan örnekler Türkiye Florasına Crocus cinsini işleyen B. Mathew tarafından görülmüş, Crocus biflorus Miller subsp. pulchricolor (Herbert) Mathew olarak değerlendirilmiş ve bu taksonun Bursa, Kocaeli, Bolu ve Ankara çevresinde yayılış gösteren endemik bir takson olduğu kabul edilmiştir. Keltepe popülasyonu üzerine dikkatimi amatör bir çiğdem meraklısı olan İbrahim Sözen çekmiştir. Kendisine buradan bir kere daha teşekkür etmek isterim. Çalışma kapsamında Keltepe popülasyonu başta olmak üzere ve daha önce aynı olduğu düşünülen Uludağ, Bolu ve Ankara popülasyonlarını canlı olarak incelemek üzere arazi çalışmaları yaptım. Ayrıca daha önce bu bölgelerden toplanmış ve herbaryumlarda muhafaza edilen örnekler üzerinde de morfolojik çalışmalar yaptım. Sonuç olarak Keltepe popülasyonunun diğerlerinden, tunika yapısı, çiçek rengi, yaprak genişliği ve özellikle tohum renk ve şeklindeki farklılıklarını ortaya koyarak yeni bir türü, Crocus keltepensis olarak bilim dünyasına duyurdum” şeklinde konuştu.

Edebiyat Fakültesi'nin 150. Yılında Dârülfünûn Dersleri

■Haber: Tuğçe AYÇİN

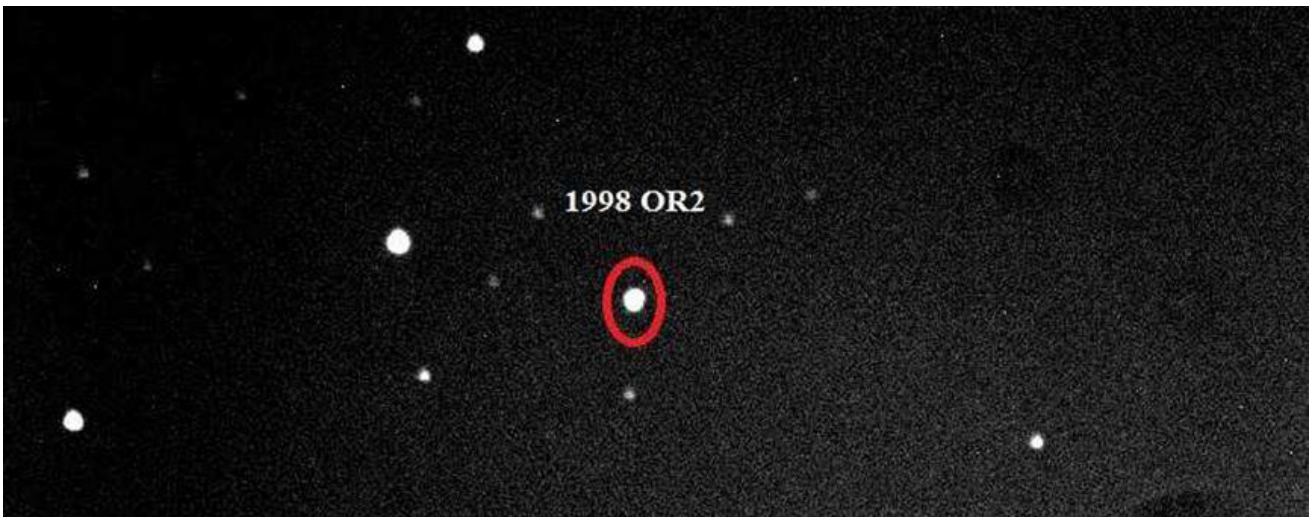
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, kuruluşunun 150.yılı dolayısıyla "Dârülfünûn Desleri" başlığı altında bir programa başladı. Edebiyat Fakültesi'nin birçok farklı bölümünden öğretim üyelerinin gerçekleştirdiği dersler, çevrimiçi ve herkese açık şekilde sürdürülüyor. Derslerde Tarih, Edebiyat, Felsefe gibi birçok bilim dalından önemli konular ele alınıyor.

Dârülfünûn Dersleri hakkında açıklamalarda bulunan İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Hayati Develi, küresel salgının bütün dünyayı etkilediğini, öğrenme ve öğretme tarzlarında değişiklikler yaptığını belirtti. Türkiye'de modern anlamda yükseköğretim macerasının Dârülfünûnun kurulma teşebbüsleriyle başladığını kaydeden Prof. Dr. Develi, bilim tarihçilerinin Dârülfünûnun açılışı olarak 1870'teki açılışı kabul ettiklerini söyleyerek şu ifadeleri kullandı: "Biz de bunu böyle kabul ediyoruz. 1870'te programıyla, öğrenci kayıtlarıyla, sadrazamın da katıldığı resmi açılışıyla Dârülfünûn açılmıştır. Biz de bu yıl Türkiye'deki bütün edebiyat fakültelerinin anası niteliğindeki Edebiyat Fakültemizin 150. kuruluş yıl dönümünü idrak etmiş oluyoruz. Hem yeni öğrenme biçiminin getirdiği zorunluluk hem de 150.yılı bir şekilde değerlendirme arzusu ile Dârülfünûn dersleri adı altında derslerimize başlamak istedik. Çünkü Edebiyat Fakültemiz 44 ayrı bilim dalı olan zengin bir fakültedir. Bu fakültenin birikimini, işin en başında olduğu gibi bütün öğrenme meraklılarıyla, kendisini öğrenci hisseden herkesle paylaşmanın güzel olacağını düşünüyoruz. Bu doğrultuda Dârülfünûn Derslerini gerçekleştirmeye karar verdik."

İÜ Gözlemevi

Dev Gök Taşının Dünya'nın Yakınından Geçişini

Görüntüledi

İstanbul Üniversitesi Gözlemevi Uygulama ve Araştırma Merkezi, "1998 OR2" isimli dev gök taşının Dünya'nın yakınından geçişini görüntüleyerek kaydetti.

Bugüne dek tespit edilen en parlak ve en büyük asteroidlerden biri olan ve 24 Temmuz 1998'de keşfedilen, 2,4 kilometre çapındaki "1998 OR2" isimli dev gök taşı, Dünya'nın 6,3 milyon kilometre yakınından geçerek yörüngedeki yolculuğuna devam etti. Güneş Sistemi'ndeki dev gök taşının Dünya'nın yakınından geçişi, İstanbul Üniversitesi Gözlemevi Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin Çanakkale'deki İST60 ve Beyazıt Yerleşkesi'ndeki İST40 teleskoplarıyla görüntülenerek kayıt altına alındı. İÜ Fen Fakültesi Astronomi ve Uzay Bilimleri Bölümü Genel Astronomi Ana Bilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Adnan Ökten, şubat ayı başından beri 1998 OR2 isimli gök taşının hareketini incelediklerini söyledi. 2,4 kilometre çapındaki göktaşının 29 Nisan'da Dünya'nın yakınından geçeceğini bildiklerini belirten Prof. Dr. Ökten şöyle devam etti: "İlk günlerde havalar gözlem için iyi gitmese de havanın açık olduğu hemen her gece her iki teleskopla da asteroidin uygun görüntülerini almaya çalıştık. Amacımız, asteroidin gök küresi üzerinde konumunu belirledikten sonra yörüngesi üzerinde olup olmadığını kontrol edip, Dünya'ya bir tehlike oluşturup oluşturmadığını tespit etmekti. Bu asteroid Potansiyel Tehlikeli Asteroid (PHA) kriterlerini sağladığından izlenmesi çok önemliydi. Her ne kadar bu geçişi sırasında, anormal bir durum olmadığı sürece, Dünya'ya çarpmayacağını biliyorsak da yörüngesindeki olası küçük değişiklikleri görmek ve yörüngesini belirlemek istiyorduk. İstanbul Üniversitesi olarak bu büyük gök taşının Dünya'nın yakınından geçişini her iki teleskopla görüntüleyerek kayıt altına aldık. '1998 OR2' isimli dev göktaşı Dünya'nın 6,2 milyon kilometre yakınından geçti ve 8,7 kilometre saniye hızla Dünya'mızdan uzaklaştı."

İletişim Fakültesi Dekanı, “Okulsuz Toplum Söyleşileri”nin Konuğu Oldu

■Haber: Gizem AYGÖR, Sevda ÖZDEMİR

İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Ergün Yolcu, İletişim Fakültesi Dijital İletişim Kulübü’nün düzenlediği Okulsuz Toplum Söyleşileri’ne konuk oldu. Prof. Dr. Ergün Yolcu, Dijital İletişim Kulübü’nün Instagram hesabı üzerinden yayınlanan söyleşide, öğrencilerin COVID-19 süreci ile ilgili merak ettiği soruları cevapladı.

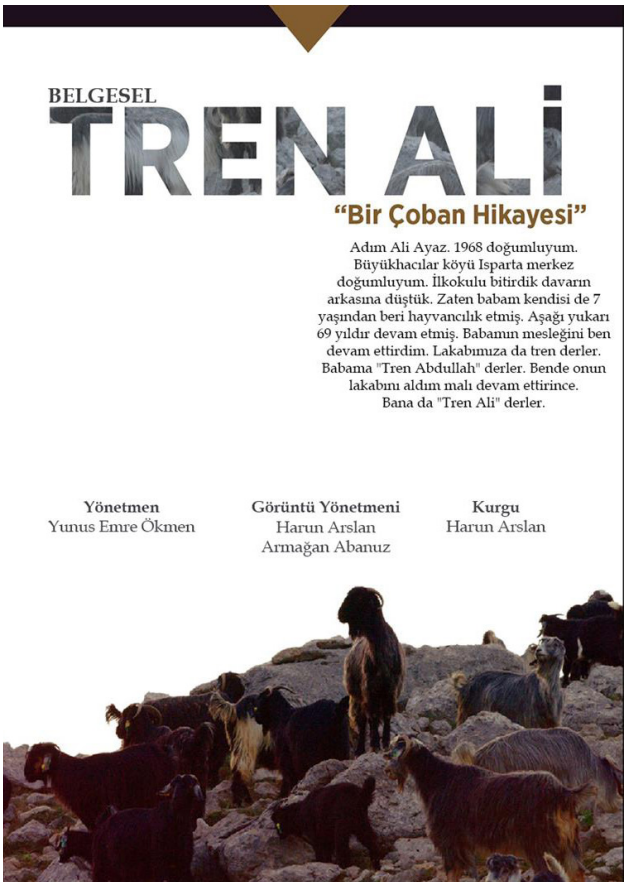
Canlı yayında öğrencilerle buluşan Prof. Dr. Yolcu, “Evlerimizde kendimizi tekrardan sorgulayacağımız, bu kadar hızlı giden dünyada unuttuklarımızı hatırlayacağımız bir süreç yaşıyoruz” şeklinde konuştu. Pandemi süreci ile örgün eğitime ara verilip uzaktan eğitim sistemine geçilmesine değinen Prof. Dr. Yolcu, “İletişim Fakültemiz olarak en büyük avantajımız, uzaktan eğitime alışkın bir hoca grubumuzun olması. O yüzden sürece çok rahat uyum sağlayabildik” ifadelerini kullandı.

İstanbul Üniversitesi’nin pandemi sürecini son derece duyarlı bir şekilde geçirdiğini vurgulayan Prof. Dr. Yolcu, “Bu süreçte gerek üniversitemiz gerek YÖK çok duyarlı davrandı. Öğrencilerin bu süreci daha sağlıklı atlatabilmesi için her türlü olanağı sağlamaya çalıştı. YÖK Başkanı, İstanbul Üniversitesi Rektörü, dekanlar, hocalar ve öğrenciler topyekûn bir birliktelik içerisindeydi. Süreci bu şekilde hasarsız atlatmaya çalışıyoruz” dedi.

Doğaya Meydan Okuyan
Bir Çobanın Hikâyesi: Tren Ali

■Haber: Tuğçe AYÇİN

İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo Televizyon ve Sinema Bölümü Arş. Gör. Yunus Emre Ökmen yeni bir belgesel filme imza attı. Modern dönemde bilimsel yolla elde edilemeyen bilgilerin bir çobanın hikâyesi üzerinden deneyimlendiği ve izleyiciye sunulduğu "Tren Ali: Bir Çoban Hikâyesi" adlı belgesel, toplumsal belleğe ve sözlü kültüre önemli katkılar sağlıyor. Sanayileşme ve modernleşmeyle birlikte ortaya çıkan kent hayatı, geleneksel üretim ve tüketim biçimleri üzerinde önemli dönüşümler gerçekleştirdi. Varlığını yeni üretim biçimlerine ve doğanın zorlu koşullarına direnerek devam ettiren çobanlık mesleği ise bir meslek dalı olmasının yanı sıra geleneksel değerlere dair pek çok ipucunu ortaya koyuyor. İşte bütün bu kültürel hafızayı sinema sanatının incelikleriyle gözler önüne seren "Tren Ali", bizlere bir çobanın hikâyesinden çok daha fazlasını anlatıyor.

Yönetmenliğini yaptığı Tren Ali belgeseli hakkında açıklamalarda bulunan Arş. Gör. Yunus Emre Ökmen, bu belgeseli kişisel deneyimlerinden yola çıkarak çekmeye karar verdiğini belirtti. İstanbul'da yaşıyorken bir dönem Isparta'ya geçtiğini ve metropolden küçük şehre geçince iki şehir arasındaki farkları gözlemleme ve kıyaslama fırsatı bulduğunu kaydeden Arş. Gör. Ökmen, geleneksel olgular üzerinde modernleşmeyle birlikte ortaya çıkan dönüşümlerin, bilimsel çalışmalarını gerçekleştirirken de odaklandığı bir konu olduğunu söyleyerek şu ifadeleri kullandı: "Geleneksel dönemdeki üretim ve tüketim biçimleri ile modern dönemdeki üretim ve tüketim biçimleri arasında ciddi farklar gözlemliyordum. Bütün bunları çalışma konularım üzerinden görsel ve işitsel olarak nasıl dışa vurabileceğimi düşündüğümde, hep doğaya, ekmeğini doğadan kazanan insanlara ulaşıyordum. Bu tanımlamalar beni modern dönemin kentlerine bulaşmamış çobanlık mesleğini anlatmaya götürdü."

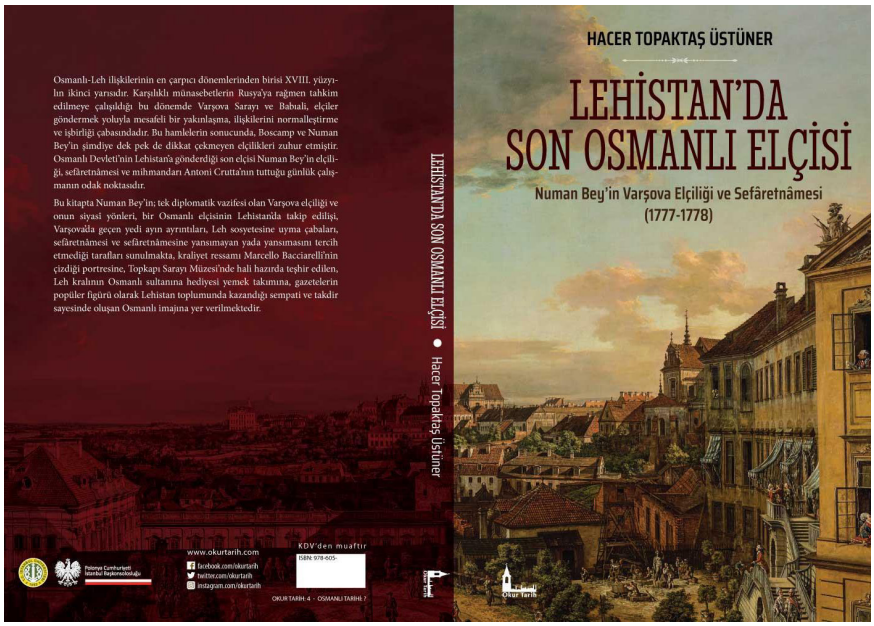
Osmanlı Devleti'nin Lehistan'da Son Elçisi: Numan Bey

■Haber: Elif TAŞÇI

2015 yılında sosyal bilimler alanında Türkiye Bilimler Akademisi TEÇEP Ödülü'ne ve 2017 yılında Türkiye Bilimler Akademisi - GEBİP Ödülü'ne layık görülen Doç. Dr. Topaktaş Üstüner, kitabı hakkında bilgi verdi Eserin Lehistan'ın (Polonya) 1795'te üçüncü kez paylaşılarak bağımsızlığını kaybetmesinden önce 1777'de Osmanlı Devleti'nin Varşova'ya gönderdiği son elçisi Numan Bey'in elçiliği, sefaretnamesi (elçilik raporu) ve mihmandarı, aynı zamanda tercümanı Antoni Crutta'nın tuttuğu günlük üzerine kurulu olduğunu belirten Doç. Dr. Topaktaş Üstüner, "1768-1774 Osmanlı Rus Savaşı ve Küçük Kaynarca Antlaşması sonrası dönemde Rusya'ya rağmen Osmanlı Devleti ve Lehistan, elçiler göndermek yoluyla mesafeli bir yakınlaşma, ilişkilerini normalleştirme ve iş birliği çabasındadır. Bu hamlelerin sonucunda, Boscamp ve Numan Bey'in şimdiye dek pek de dikkat çekmeyen elçilikleri zuhur etmiştir. Kitapta Numan Bey'in tek diplomatik vazifesi olan Varşova elçiliği ve onun siyasî yönleri, bir Osmanlı elçisinin Lehistan'da takip edilişi, Varşova'da geçirdiği

zamanın ayrıntıları, Lehistan sosyetesine uyma çabaları ve sefaretnamesinin ayrıntıları sunulmaktadır. Ayrıca Kraliyet Ressamı Marcello Bacciarelli'nin çizdiği Numan Bey'in portresine, Topkapı Sarayı Müzesi'nde halihazırda teşhir edilen, Lehistan Kralı Poniatowski'nin Osmanlı Sultanı I. Abdülhamid'e hediyesi yemek takımına, gazetelerin popüler figürü olarak Lehistan toplumunda kazandığı sempati ve takdir sayesinde oluşan Osmanlı imajına yer verilmektedir" dedi.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Slav Dilleri ve Edebiyatları Bölümü Leh Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Doç. Dr. Hacer Topaktaş Üstüner'in, "Lehistan'da Son Osmanlı Elçisi: Numan Bey'in Varşova Elçiliği ve Sefaretnamesi (1777-1778)" isimli yeni kitabı raflardaki yerini aldı.

İnsanların Kapasiteleri ve Yetenekleri Duvarları Aşacak Güçtedir

■Haber: Rana GENÇ

"İktisatçılar İçin Yeni Ufuklar: Kodlamadan Yapay Zekaya" semineri İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi ve Bilgisayar Bilimleri Uygulama ve Araştırma Merkezi iş birliğinde tüm katılımcılara açık ve çevrimiçi olarak gerçekleştirildi. Seminerin açılışında ilk olarak İstanbul Üniversitesi Enformatik Bölümü Başkanı ve BUYAMER Müdürü Prof. Dr. Sevinç Gülseçen söz aldı. Bu yıl Eylül ayında Türkiye'ye ilk bilgisayarın gelişinin 60. yılının kutlanacağını hatırlatan Prof. Dr. Gülseçen, o zamandan bugüne insanların bilgisayarlara olan bakış açısının oldukça değiştiğini vurguladı. "Yıllar önce kullanılabilmeleri için uzman eğitim gerektiren makineler günümüzde çocukların elinde gerçek anlamda oyuncak oldu" şeklinde konuşan Prof. Dr. Gülseçen, "Günümüzde bilgisayarlara öğrenen makine gözüyle bakmalıyız. Bunu da yapay zekâ alanında yapılan araştırma ve çalışmalara borçluyuz. Artık bilgisayarları yalnızca verilen emirleri yerine getirmeleri için değil, onlara veriler ve algoritmalar vererek bizlere karar vermemizde yardımcı olmaları için kullanıyoruz" dedi. Açılış konuşmalarının devamını İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Sayım Yorğun gerçekleştirdi. Kodlamaya ve yapay zekâya dair yeni ufuklar açacak ve yeni bakış açıları ortaya koyacak bir seminer olmasını dileyen Prof. Dr. Yorğun, evlere kapanılan bu süreçte önemli olanın salgınla mücadele etmek olduğunu belirterek, zamanı verimli kullanmanın önemini vurguladı. Seminer kapsamında, sektörde yaygın olarak kullanılan temel uygulamalar olan Hesap Tablosu Uygulamaları (Excel/Calc) ve SQL'den başlayarak, yapay zekânın en hızlı gelişen alanlarından biri olan büyük veri (big data) ve makine öğrenmesine (machine learning) yönelik araçlar olan R ve Python dilleri ele alınıp, iktisat alanına yönelik uygulama imkânlarından söz edildi.

> "Değerli öğrenciler, tarihi virüsler yazmaz. Tarihi yapabildiklerimizle ve yapamadıklarımızla bizler yazarız. İnsanların kapasiteleri ve yetenekleri duvarları aşacak güçtedir" diyen Prof. Dr. Yorğun dünyanın yeni bir anlayışla okunması gerektiğinin altını çizdi.

İstanbul Tıp Fakültesi Hastanesinde COVID-19 Tedavisi İçin İmmün Plazma Toplanmaya Başlandı

İstanbul Tıp Fakültesi'nde, 10 Nisan 2020'de tanı ve tedavisi hastanede yatarak yapılmış, taburculuk öncesi nazofarenks sürüntü örneğinden çalışılmış SARS-CoV-2 moleküler test sonucu "NEGATİF" ve klinik tam iyileşmesinin üzerinden en az 14 gün geçmiş bir bağışçıdan ilk immün plazma toplama işlemi Prof. Dr. Sevgi Kalayoğlu Beşışık ve ekibi tarafından yapıldı. İmmün Plazma toplama işlemi, hastanemizde COVID-19 hastalarının rutin tedavilerinde İTF Pandemi Kurulu'nun uygun göreceği hastalar için uygulamaya sokuldu. Koronavirüs hastalığı 2019 (COVID-19) tedavisinde konvalesan plazma tedavisi COVID-19 tanısı almış ve iyileşmiş kişilerden toplanan immün plazmanın aktif virüs enfeksiyonu nedeniyle hastanede yatan hastalara terapötik amaçla verilmesi "pasif bağışıklık transferi"dir. 8 Nisan 2020'de Amerikan Gıda ve İlaç Dairesi (FDA), 10 Nisan 2020'de T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Kan ve Kan Ürünleri Dairesi Başkanlığı'nca plazma bağışlayıcıları ve tedavinin verilebileceği hasta grubu ile ilişkili kriterler açıklanmıştır.

> Plazmada yer alan antikorlar, riski yükselmiş hastaları tedavi edici özellik taşıyor.

Koronavirüs İleri Tetkik Merkezi'ne COVID-19 Numune Alma Kabini Kuruldu

Kabin, hava geçişini engelleyerek bulaşma riskini azaltacak.

İstanbul Tıp Fakültesi Koronavirüs İleri Tetkik Merkezi girişine negatif basınç teknolojisine sahip olan "COVID-19 Numune Alma Kabini" kuruldu. Kabin, COVID-19 ve diğer partikül yolu ile bulaşma ihtimali olan her türlü hastalığa karşı hem hekimlerimizi hem de hastalarımızı numune alma sırasında koruyacak. Temiz Oda Teknolojileri Derneği Başkanı Haşim Solmaz ve derneğin Genel Sekreteri Metin Kenter, "COVID-19 Numune Alma Kabini"nin kullanımını anlattı, cihaz güvenliğinin sağlanması konusunda bilgi verdi.

Kabin Nasıl Bir Koruma Sağlayacak?

Negatif basınçlı kabin, hastanın bulunduğu alandaki havanın numune alım alanı dışına yayılmasını engelleyerek koruma sağlıyor. Kabinin kullanımıyla hastanın bulunduğu alandan, numune alan sağlık çalışanına havanın geçişi engellenerek bulaş riski azalacak. Ayrıca, hasta çıktığında, hastanın giriş yaptığı alandaki havayı temizleyip bir sonraki hastaya da hijyenik bir alan oluşturarak hastalar arasında bulaşmayı engelleyecek. Kabin ile hem sağlık çalışanlarımızın hem de hastalarımızın korunması hedefleniyor. Negatif basınç teknolojisinin sağladığı steril ortamda numune alınarak COVID-19 testleri hızla sürdürülmeye devam edecek.

İstanbul Tıp Fakültesi'nde "COVID-19 Hastaları İzlem Merkezi" Açıldı

Henüz kesin bir tedavisi ya da aşısı bulunmayan koronavirüsün bilinmeyen pek çok yanı var. Bu hastalığa yakalanan ve atlatan kişileri uzun vadede nasıl etkileyeceği bilinmeyenler arasında. İstanbul Tıp Fakültesi tarafından bu sorulara cevap verebilmek için "COVID-19 Hastaları İzlem Merkezi" açıldı. Bu merkezde koronavirüse yakalanan ve atlatan kişilere çeşitli tahlil ve tetkikler yapılarak hastalarda kalıcı bir hasar oluşup oluşmadığı araştırılacak.

İstanbul Tıp Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Tufan Tükek, açılan merkez hakkında bilgi verdi. Prof. Dr. Tükek, "Bu hastalıkla mücadele ederken özellikle akciğer, karaciğer, bağırsak ve kalp gibi organlarda birtakım sıkıntıların olduğunu gördüğümüz ve dünyadaki literatürde bazı yayınlarda uzun vadede bu problemlerin devam edip etmeyeceği özellikle akciğer, karaciğer, böbrekle ilgili sorunların uzun döneme taşınıp taşınmayacağı ile ilgili soru işaretleri olan bilgiler paylaşılmaya başlandı. Biz de bunun üzerine bir merkez kuruduk. Türkiye'de ve dünyada bir ilk olduğunu söyleyebilirim. COVID enfeksiyonunu ağır geçirmiş ve geçirdikten sonra takibe alınması gereken hastaları 1-3-6-9 ve 12'nci aylarda takip etmek suretiyle meydana gelecek birtakım problemleri tespit etmek için merkezi kurduk" dedi.

Prof. Dr. Tükek, koronavirüsü yenmiş hastalardan alınan kanların koronavirüs araştırmalarında kullanılacağını belirterek, "Burada alınan kanlarla yeni bir kan bankası ve biobank oluşturulacak. Gerekli klinik araştırmalar da dahil olmak üzere bu COVID enfeksiyonu ile ilgili bilinmeyen birçok soru buradan cevabını bulmuş olacak" şeklinde konuştu.

İstanbul Tıp Fakültesi'nin

Sağlık Çalışanlarına Psikososyal Destek Programı

■Haber: Esra Nur DÖNMEZ

İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi, COVID-19 pandemisi sürecinde hem hastalara hem de sağlık çalışanlarına faydalı yenilikçi projeler geliştirerek toplum sağlığına katkı sağlamaya devam ediyor. İstanbul Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Ana Bilim Dalı, içinden geçmekte olduğumuz olağanüstü süreçte, zorlayıcı koşullarda hizmet veren sağlık çalışanlarının yoğun stres, tükenmişlik veya çaresizlik gibi duygularla başa çıkabilmeleri için Psikososyal Destek Programı başlattı. COVID-19 salgınıyla birlikte yaşadığımız bu zorlu süreçte yoğun stres ve risk altında görevlerini sürdüren sağlık çalışanları, ruhsal zorluklar ile de mücadele etmek zorunda kalıyor. Bu nedenle, COVID-19 salgını sürecinde psikolojik desteğe en çok ihtiyaç duyan grup, süregiden güç koşullarda canla başla hizmet veren İstanbul Tıp Fakültesi'nin değerli sağlık çalışanlarından oluşuyor. COVID-19 salgınının ilerleyen dönemlerinde bu zorluklarla baş etme güçlüklerinin daha da belirginleşebileceğini öngören İstanbul Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Ana Bilim Dalı, salgın süresince İstanbul Tıp Fakültesi sağlık çalışanlarına ruhsal destek sunmak amacıyla Psikososyal Destek Programı'nı hayata geçirdi. İstanbul

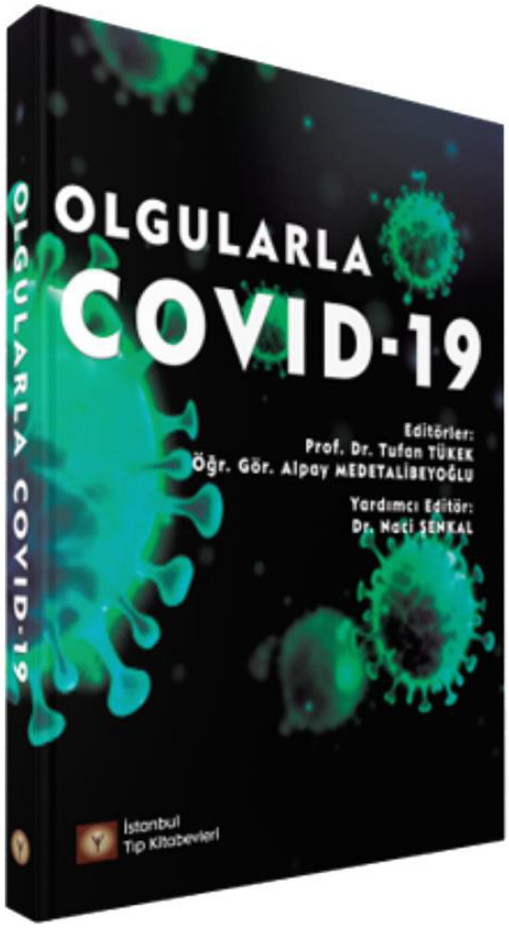
Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Ana Bilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Başak Yücel, Psikososyal Destek Programı hakkında detayları aktardı. Programın, İstanbul Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Ana Bilim Dalı bünyesinde, Psikonevroz-Psikoterapi Birimi koordinatörlüğünde kurulduğunu ifade eden Prof. Dr. Yücel, program bünyesinde, salgın süresince İstanbul Tıp Fakültesi sağlık çalışanlarına ruhsal destek sunmanın amaçlandığını belirterek, "Program, Ana Bilim Dalımızın 4 öğretim üyesinin süpervizyon ve denetiminde, psikoterapi eğitimlerini tamamlamış olan kıdemli 5 psikiyatri asistanı tarafından sürdürülmektedir" dedi.

“Olgularla COVID-19” Kitabı Bilimin Faydasına Sunuldu

■Haber: Tuğçe AYÇİN

İstanbul Üniversitesi, COVID-19 ile mücadele kapsamında gerçekleştirdiği önemli çalışmalara bir yenisini daha ekledi. Türkiye’de bir ilk olma özelliği taşıyan “Olgularla COVID-19” başlıklı kitap, İstanbul Tıp Fakültesi öncülüğünde hazırlanarak bilimin ve insanlığın faydasına sunuldu.

“Olgularla COVID-19” kitabı; İstanbul Tıp Fakültesi’ne başvurmuş, ciddi semptomlar nedeni ile hastaneye yatırılmış ve orada takip edilmiş özellikli 35 vakanın çözümlemesinden oluşuyor. Kitapta hemen her yönüyle COVID-19 hastaları ele alınırken, tedavi yaklaşımları ve zor vakalarda neler yapılması gerektiği sağlık çalışanları ile paylaşılıyor. Kitabın hazırlık süreci ile bilgi veren İstanbul Tıp Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Tufan Tükek, “Üniversite hastanesi olmamız nedeni ile hastanemize çok özellikli ve komorbiditesi olan hastalar yatırıldı. Salgınla ve hastalıkla ilgili bilgilerin ve kitapların çok az olması diğer hastanelerden bize vakalar ile ilgili çok sayıda sorunun gelmesine neden oluyordu. Telefonla uzun süren konsültasyonlar yapmak zorunda kalıyorduk.

Çok farklı klinik görünümler ve her hastanın farklı gidişatı nedeni ile böyle bir bilgi ve tecrübe havuzuna ihtiyaç olduğunu hissettik. Bu amaçla arkadaşlarımla beraber İstanbul Tıp Fakültesi’nde takip ve tedavi edilen olgulardan oluşan bir kitap hazırlamayı uygun gördük ve kısa süre içerisinde de bunu ortaya çıkardık” dedi.

Prof. Dr. Ahmet Gül, Prof. Dr. Atahan Çağatay, Prof. Dr. Figen Esen, Prof. Dr. Halit Özsüt, Prof. Dr. Haluk Eraksoy, Prof. Dr. Mustafa Erelel, Prof. Dr. Serap Şimşek Yavuz, Prof. Dr. Sevgi Kalayoğlu Beşışık, Doç. Dr. Murat Köse, Öğr. Dr. Alpay Medet Alibeyoğlu ve Arş. Gör. Dr. Naci Şenkal’ın fikirlerinden ve hastalarla ilgili yorumlarından yararlanılan Olgularla COVID-19’da; Prof. Dr. Tufan Tükek, Öğr. Gör. Dr. Alpay Medet Alibeyoğlu ve Arş. Gör. Dr. Naci Şenkal’ın COVID-19 üzerine yapmış oldukları araştırmalardan ve veri tabanı analizlerinden faydalanıldı.

Güçlü Bağışıklık Sistemi

Koronavirüse Karşı Önemli Bir Rol Oynuyor

■Haber: Hande Nur OCAK

Yeni tip koronavirüsten (COVID-19) korunmak için güçlü bir bağışıklık sisteminin önemi salgın sürecinde giderek artmaya başladı. İstanbul Üniversitesi Aziz Sancar Deneysel Tıp Araştırma Enstitüsü (Aziz Sancar DETAE) Müdürü ve İmmünoloji Ana Bilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Günnur Deniz, virüslere karşı koruma kalkanı olarak rol oynayan bağışıklık sistemi hakkında önemli bilgiler verdi. Bağışıklık sisteminin organizmanın kendisinden farklı bir yapıya sahip virüs, bakteri, mantar, parazit gibi zararlıları yabancı olarak algılayan ve ondan kurtulmak için çeşitli savunma mekanizmalarını harekete geçirerek, organizmayı koruyan bir sistem olduğunu söyleyen Prof. Dr. Deniz, "En önemli özelliği kendinden olanı, kendinden olmayandan ayırt etme yeteneğine sahip olmasıdır. Bağışıklık sisteminin ilk görevi yabancı maddelerin vücuda girişini önlemek, herhangi bir şekilde girmeyi başaranların ise yayılmasını engellemek ve yok etmektir. İkinci en önemli özelliği ise belleğe sahip olmasıdır. Bu özellik sayesinde aynı hastalığa kısa veya uzun süre bir daha yakalanmayız" dedi. Bağışıklık sistemini bozan etkenlerin stres, kötü beslenme, alkol, uykusuzluk, radyasyon, hava kirliliği, sigara veya tütün kullanımı, bazı ilaçlar (steroidler gibi) ve genetik faktörler olarak özetlenebileceğini söyleyen Prof. Dr. Deniz, "Bağışıklık sisteminin aşırı, eksik ya da hatalı çalışması sonucu farklı hastalıklar ortaya çıkmaktadır. Etkili bir bağışıklık sistemi birçok hastalığa karşı koruyucu olmasına karşın sistem yetersiz olduğunda AIDS, kanser gibi hastalıklar; aşırı harekete geçmesi durumunda ise alerji, anafilaksi, otoimmünite gibi hastalıklar görülmektedir" şeklinde konuştu.

Pandemi Sürecinin Psikolojik Etkileri

Virüs Kadar Hızla Yayılıyor

■Haber: Hande Nur OCAK

Yeni tip koronavirüs (COVID-19) fizyolojik problemler yaratmasının yanı sıra psikolojik ve davranışsal sorunlara da sebep oluyor. Küresel salgının bireyin psikolojisi üzerindeki etkilerini anlatan İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Güler Bahadır, korku ve kaygılarla başa çıkmak için yapılması gerekenler hakkında önemli bilgiler verdi.

COVID-19 için ilk ortaya çıktığı günden beri çeşitli tedavi algoritmalarının dünyanın her yerinde geliştirilmeye devam ettiğini kaydeden Prof. Dr. Bahadır, "Araştırmacılar virüsü ve yarattığı hastalığı tam olarak tanımlayıp, aşı ve kesin tedavi protokolleri oluşturduğunda kaygı ve korkular azalmaya başlayacaktır" dedi. Öncelikle kaygı ve korkuların nedeni üzerinde durulması gerektiğini ifade eden Prof. Dr. Bahadır, "Evrimsel süreçte kaygı ve korkunun hem bireyi hem de türü koruduğunu biliyoruz. Belirsizlik durumunun bu kadar fazla olduğu bir süreçte, insanların kaygı ve korku duyguları içinde olması çok doğal ve anlaşılabilir. Önemli olan bu duygularla sağlıklı başa çıkma yollarını geliştirmektir" şeklinde konuştu.

Prof. Dr. Bahadır, küresel salgının bireyin psikolojisi üzerindeki etkilerini şöyle sıraladı: "Kişinin kişiliği, yaşı, sosyo-ekonomik-kültürel düzeyi, stresle başa çıkma becerileri, değerleri, yaşam felsefesi vb. pek çok etkene bağlı olarak değişir. Belirsizliğin hâkim olduğu bir salgın hastalık sürecinde hastalanma ve ölüm korkusu en başta gelen korkular. Kişiler kendilerinin ve yakınlarının hastalanmasından ve ölümünden endişe duyuyorlar. Ayrıca işini gücünü sürdürmek, okulundan mezun olabilmek, geçimini sağlamak, hastalanmaktan korunmak istiyorlar. Bu konularda çözümler üretilmediyse, örneğin süreçte işsiz kaldıysa doğal olarak kaygı ve endişeleri artabiliyor." Korku ve kaygılarla başa çıkmak için öncelikle kendimizi tanımamız, duygu ve düşüncelerimizin davranışlarımızı nasıl etkilediğini bilmemiz gerektiğini söyleyen Prof. Dr. Bahadır, olumsuz düşünceleri olumlu hale getirmenin önemini vurgulayarak, "Korku, kaygı ve endişelerle başa çıkmak için derin nefes çalışması, gevşeme egzersizi gibi bedeni rahatlatacak davranış teknikleri uygulanabilir" dedi.

Prof. Dr. Adem Esen:

“Dijital Eğitim, Öğrencilerle İrtibatı Kesmemeyi Sağladı”

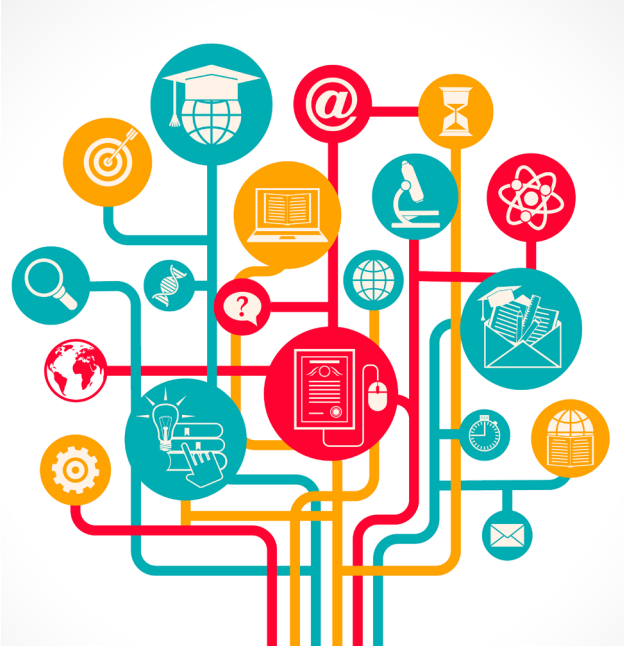
■Haber: Esra Nur DÖNMEZ

Tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 pandemisi, birçok sektörde aksamalara ve değişimlere neden olduğu gibi eğitim sektörünü de etkiledi. Dünya genelinde Türkiye’nin de aralarında bulunduğu birçok ülkede okullarda örgün eğitime ara verildi. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Başkanı Prof. Dr. Adem Esen, koronavirüsün öğretim elemanlarına ve üniversite öğrencilerine etkisini değerlendirdi.

YÖK Başkanı Prof. Dr. Yekta Saraç’ın üniversitelerde koronavirüs tedbirleri kapsamında örgün öğretime ara verildiğini ve bahar döneminde yüz yüze eğitim yapılmayacağını ifade etmesinin ardından Türkiye’de üniversite öğrencileri eğitimlerine evden online eğitim olarak devam etmeye başladı. Yüze yüze eğitime verilen arayla birlikte eğitimde dijitalleşme süreci hızlandırılmış oldu.

Salgının, topluluklar yoluyla bulaşması nedeniyle tüm dünyada yapıldığı gibi Türkiye’de de okulların tatil edilmesinin bir gereklilik olduğunu ifade eden Prof. Dr. Esen, “Aksi takdirde virüs kısa sürede hızlı bir şekilde yayılacak ve üstesinden gelinemeyecekti. Üniversiteler eğitimi aksatmamak üzere çalışmalar yaptı ve bu konuda tecrübe edinildi” dedi.

İstanbul Üniversitesi gibi uzaktan eğitim programları olan üniversitelerin çözümü kolayca bulduğunu ancak buna hazırlıklı olmayan üniversitelerin zorlandığını ve zorlanmakta olduğunu belirten Prof. Dr. Esen, “Burada, yerli yazılım eksikliği anlaşıldı. Açıkçası dijitalleşme ile ne kadar döviz harcandığını da (ithalat yapıldığını) araştırmak gerekir” ifadelerini kullandı. Koronavirüs salgını sonrası hız kazanan dijitalleşme sürecinin eğitim sistemine katkılarını değerlendiren Prof. Dr. Esen, dijital eğitimin, öğrencilerle irtibatı kesmeme için uygun olduğunu kaydetti.

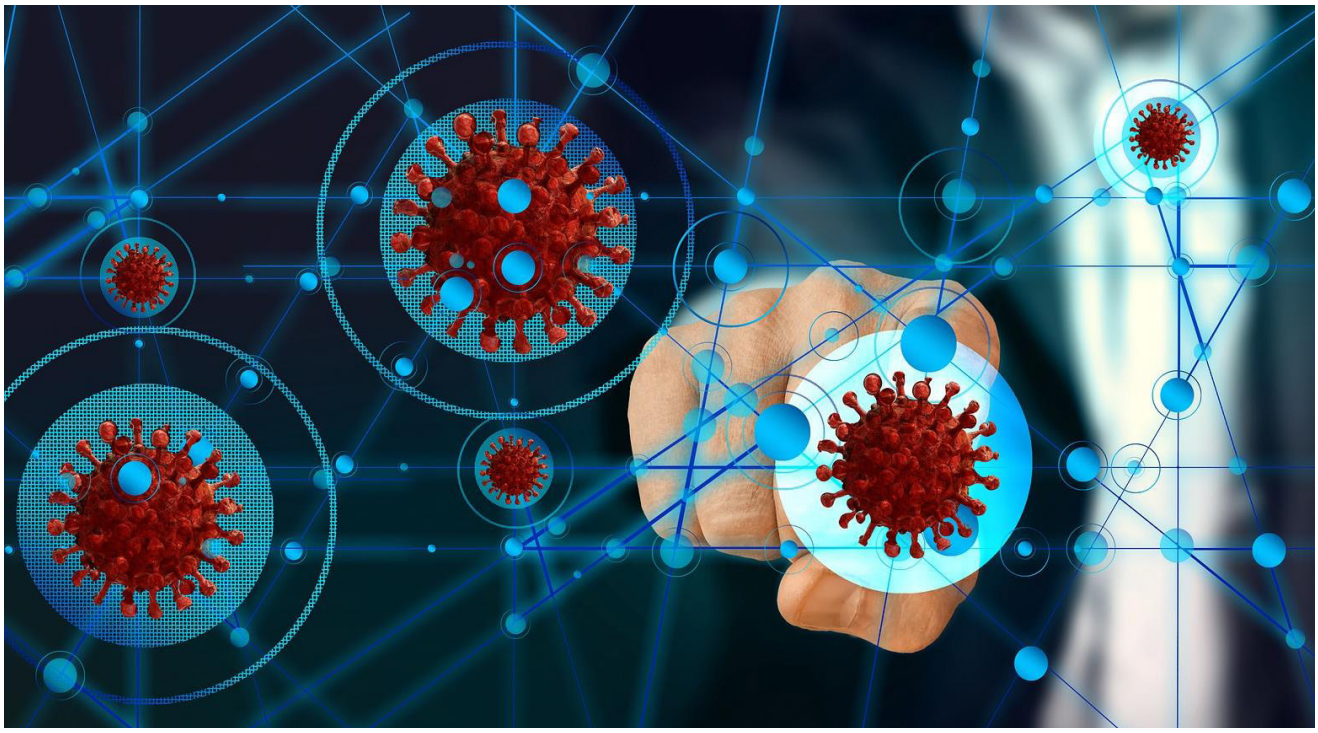

Dünyada Her On Kişiden Dokuzu Kirli Hava Soluyor

■Haber: Yasemin DURMAZ

Dünyamızın önemli sorunlarından biri olan hava kirliliği, COVID-19 ile mücadele döneminde alınan tedbirler doğrultusunda azalmasıyla gündeme geldi. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Barbaros Gönençgil, hava kirliliğine ve alınabilecek önlemlere dair önemli bilgiler verdi. Hava kirliliğini en basit anlamı ile atmosferde ve soluduğumuz havada bulunan gaz ve partiküler maddelerin, doğal ya da insan faaliyetleri neticesinde oranlarının değişmesi olarak tanımlayan Prof. Dr. Gönençgil, "Başka bir ifade ile atmosferin standart karışımının, doğa ve insan faaliyetleri sonucunda değişmesi halidir. Bu açıdan göreceli bir kavram olan hava kirliliği temel olarak iki kategoride değerlendirilmelidir; dış ortamdaki hava kirliliği ve iç ortamdaki hava kirliliği. Dış ortamlardaki hava kirliliği, doğa ya da insan faaliyetleri neticesinde oluşan hava kalitesindeki bozulmadır. Hava kirliliği denilince ilk akla gelen bu durum özellikle şehirlerde çok önemli seviyelere çıkarak ölümcül olabiliyor. Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre dünyada her on kişiden dokuzu kirli hava soluyor. İç ortamlardaki hava kirliliği ise binaların içinde, yaşam alanlarımızda oluşan kirliliktir. Bu daha çok insan faaliyetleri neticesinde meydana gelmektedir. Evlerde kullanılan kimyasallar, sigara ve tütünlü mamul kullanımı, ev tozları, ısıtma ve soğutmadan kaynaklanan kirleticiler, yapı malzemeleri iç ortamdaki kirleticilerin bazılarıdır" dedi.

Koronavirüs Pandemisi Sürecinde Kurumların Kriz İletişimi Nasıl Olmalı?

Haber: Esra Nur DÖNMEZ

Dünyayı etkisi altında alan COVID-19 pandemisi risk ortamını da beraberinde getirdi. Tüm bireylere ve kurumlara belirli sorumlulukların düştüğü bu süreçte iş dünyası da bazı zorluklarla karşı karşıya kaldı. Bu nedenle koronavirüs pandemisi sürecinde kurumların gerçekleştirdikleri kriz yönetimi ve kriz iletişimi önemli konular arasına girdi. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölüm Başkanı Prof. Dr. Ece Karadoğan Doruk, bu süreçte kritik öneme sahip olan kriz iletişimi ve kriz yönetimi hakkında değerlendirmelerde bulundu.

'Kriz' kavramının yaşanan son COVID-19 salgını nedeniyle günümüzde çok daha fazla dillendirilir olduğunu ifade eden Prof. Dr. Karadoğan Doruk, "Krizler; kurumların varlığını tehlikeye sokan, bir kurumun üst düzey hedeflerini tehdit eden ve öncelikle kurumun hızlı tepki göstermesinin zorunlu olduğu özel durumlardır. Şu an küresel bir kriz ile karşı karşıyayız ve bu krizden etkilenmeyen bir kurum söz konusu olamaz. Kriz durumunda beklenmedik ve ani değişiklikler gerçekleşir. Kurumun üst düzey yöneticileri ve çalışanları gerilimli bir süreç yaşamak durumda kalır. Kurumda krizden kaynaklanan bir endişe ve tedirginlik gözlenir" dedi.

"Koronavirüs, Tüm Dünyayı Tehlike ile Yüz Yüze Getirdi"

Koronavirüs salgını sürecinde, kurumları ne tür risklerin bekliyor olabileceği hakkında değerlendirmeler yapan Prof. Dr. Karadoğan Doruk, "Koronavirüs tüm dünyayı tehlike ile yüz yüze getiren niteliktedir. Bunun anlamı, dünya üzerindeki tüm kurumların bir kriz ile karşı karşıya olduğudur. Bu ortamda, her kurum iş yapış tarzıyla, yönetim anlayışıyla ve insan sermayelerine olan yaklaşımıyla sınanmaktadır. Kurumun dış çevresini oluşturan dış paydaş grupları ve iç paydaşlar söz konusu durumdan fazlasıyla etkilenmektedir. Kurum çalışanları kurumlarının kendilerine duyarlı davranışlar sergilemesini beklemekte, kurumların hizmet

ve ürünlerinden yararlananlar ise olası kayıpları en aza indirgemek ve kendi sağlıklarını tehlikeye atmamak adına gelişmeleri yakından takip etmektedir. Kısacası kurumla ilgili olan herkes yaşanan olumsuz süreçte ilişki içinde olduğu kurumun doğru adımlar atmasını beklemektedir" şeklinde konuştu.

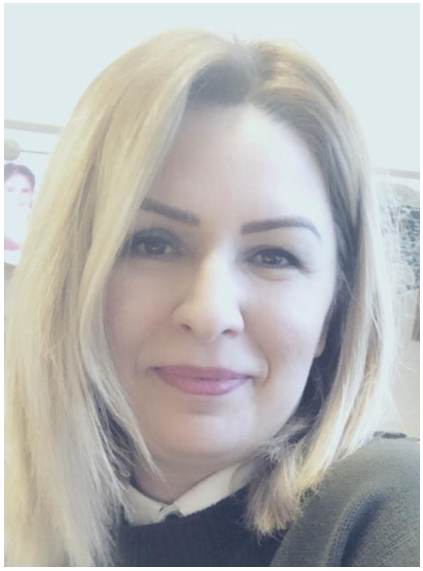
"Kurumlar Krizlere Karşı Planlı Stratejiler Oluşturmalıdır"

Kriz yönetiminin temelinin, her düzeyde ve her evrede kriz iletişimin başarısına dayandığını belirten Prof. Dr. Karadoğan Doruk, "Bir krizin nasıl ele alınacağı, risk durumlarıyla nasıl başa çıkılabileceği geçmiş pek çok örnek üzerinden test edilmiştir. Özünde COVID-19 salgını da karakteristik olarak diğer krizlerle benzerlik oluşturmaktadır. Farklı olan tek şey kurumların tek tek değil küresel olarak bir kriz durumuna girmiş olmalarıdır. Bu birlikteliğin altı çizildiğinde asıl odaklanılması gereken noktanın küresel bir yönetim olduğu görülebilir" dedi. Krizden çıkmanın yolunun aslında tek tek kurumların, ülkelerin veya insanların kendi krizlerini yönetmekten öte toplu bir çaba göstermekten geçtiğinin altını çizen Prof. Dr. Karadoğan Doruk, kurumların gelişigüzel çabalar yerine planlı stratejiler oluşturması gerektiğini belirtti.

> ***Çalışanların hayatı tehlike altındaysa, onlardan verimli çalışmalarını beklemek gerçek dışıdır.***

"Günümüzde küresel bir salgın yaşamamız dolayısıyla çalışanların mutluluğu ve daha da önemlisi sağlığı tehlike altına girmiştir. Çalışanların hayatı tehlike altında olduğundan onlardan verimli bir şekilde çalışmalarını beklemek gerçek dışıdır. Dolayısıyla kurumların yapması gereken ilk şey çalışanlarına güvenli bir ortam sağlamaktır" ifadelerini kullanan Prof. Dr. Karadoğan Doruk, "Bu güvenli ortamı sağlayabilmek için gerekli önlemler en hızlı şekilde alınmalı ve çalışanların çalışma ortamında rahatça çalışabilmeleri sağlanmalıdır. Kurumların yöneticileri, idarecileri çalışanların psikolojik sağlıklarından da bir anlamda sorumludur. Kriz süresince ve sonrasında çalışanda görülen kaygı bozuklukları, endişe vb. belirtiler gözlemlenerek gerekli destek sağlanmalıdır" dedi.

Gereksiz Su Tüketimi, Geleceğimizden Çalıyor

Haber: Hande Nur OCAK

İstanbul Üniversitesi Su Bilimleri Fakültesi Deniz ve İç Su Kaynakları Yönetimi Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Meriç Albay, ülkemizdeki denizlerin, su kaynaklarının güncel durumu ve COVID-19 sürecinin denizlerimiz ve çevre üzerindeki etkileri hakkında açıklamalarda bulundu. Prof. Dr. Albay, pandemi sürecinde uyulması gereken üç ana kuralın sosyal mesafe, izolasyon ve ellerin yıkanması yani "temizlik" olduğunu hatırlatarak, "Uzun zamandır 'su' hiç bu kadar iyi anlaşılmamış, konuşulmamış ve önemi kavranmamıştı. Pandemi bize suyun ve gıdanın önemini bir kez daha hatırlattı. Su Kaynakları Yönetimi, Su Güvenliği ve Gıda Güvenliği alanında en yetkin mühendisleri yetiştiren Su Bilimleri Fakültesi'nin önemi bu dönemde daha iyi anlaşıldı" dedi. Türkiye'de deniz ve iç su kaynaklarımız hakkında da bilgi veren Prof. Dr. Albay, başta Marmara Denizi olmak üzere Karadeniz ve Ege Denizi'nin bazı bölümlerindeki su kalitesinde ve ekosistemde tahribatın olduğunu belirtti. "Özellikle Marmara Denizi'ne geçmişte kötü davrandık. Evsel ve endüstriyel atıkları hiçbir işleme tabi tutmadan denize verdik. Haliç'i ve İzmit Körfezi'nin su kalitesini 4. sınıf su kalitesi değerlerine düşürdük. Biyoçeşitliliğe büyük zarar verdik" diyen Prof. Dr. Albay, son yıllarda alınan önlemler sayesinde su kalitesinde iyileşme gözle görülür hale gelse de sürdürülebilir ve izlenebilir önlemler alınmasının ve bu önlemlerin süreklilik göstermesinin hayati önem taşıdığını vurguladı.

Prof. Dr. Güçdemir:

Küresel Salgın

Dijital Teknolojilere Bağımlılığı Artırdı

■Haber: Sevda ÖZDEMİR

Dünya Sağlık Örgütü'nün pandemi ilan etmesiyle birlikte, COVID-19 ile mücadele için insanlar zorunlu olarak evlerine kapandı. Evde geçirilen bu süreçte sosyal medya, kullanıcıların, markaların ve kurumların dış dünyaya açılan penceresi haline geldi. Teknoloji kullanımının arttığı bu dönemde, sosyal medyanın önemini, sürece olumlu ve olumsuz etkisini İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla ilişkiler ve Tanıtım Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Yeşim Güçdemir değerlendirdi. Prof. Dr. Güçdemir, "Pandemi döneminde zorunlu olarak evlerine kapanan kullanıcıların, sosyal izolasyon süreci uzadıkça, iletişim ve sosyalleşme konusunda sosyal medyayı kullanımı arttı ve bu süreç devam ettikçe sosyal medya birincil araç olarak kullanılmaya devam edecek" şeklinde konuştu. "Bu süreçte kullanıcılar sosyal medyada daha önce görmediğimiz bir şekilde bir araya geldi.

COVID-19 süreci sona erdiğinde, dijital teknolojilere bağımlılık daha da artmış olacak.

Sosyal medya kullanımının artmasıyla birlikte samimi olarak bireyler birbirleri ile virüsten korunma konusunu tartışırken toplum olarak yaşadıkları diğer sorunları da paylaşıyor. Bu da sosyal medyayı, kullanım ve işlev açısından birçok konuda ilk adres haline getiriyor" dedi. Bu süreçte teknoloji kullanımın öne çıktığını belirten Prof. Dr. Güçdemir, "COVID-19'un küresel pandemi olarak ilan edilmesiyle dünyaca büyük bir kriz ile karşı karşıya kaldık. Salgının kontrol altına alınması, izlenmesi, korunması ve tedavisinde de teknoloji kullanımının ne kadar önemli olduğunu görüyoruz. Bunun yanında sosyal izolasyon kurallarına uyup evde kalmaya zorlanan her yaştan bireyin, ekonomik ve sosyal ihtiyaçların karşılanmasında yine teknoloji öne çıkıyor. Bu süreç sona erdiğinde yaşamımızın her alanında dijital teknolojilere daha bağımlı ve bağlı bir hale geleceğimiz ve hiçbir şeyin eskisi gibi olamayacağı da bir gerçektir" ifadelerini kullandı.

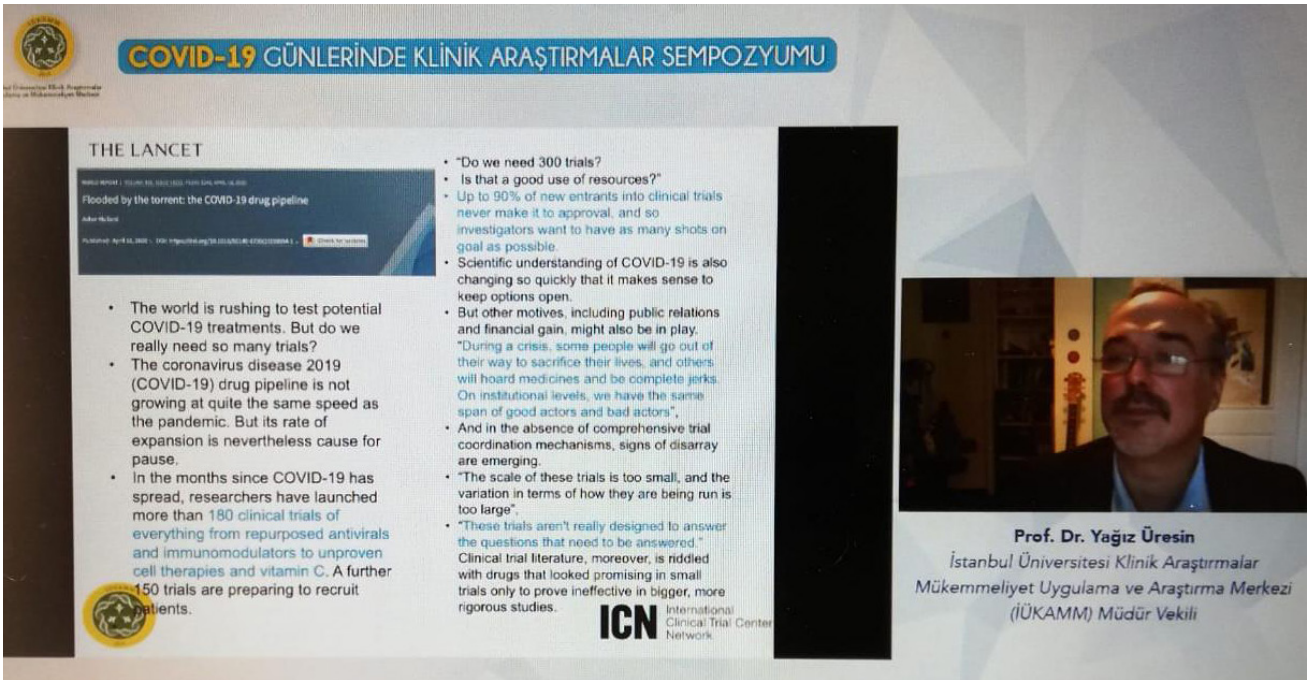
Deniz Ekolojisi
İzolasyon ile Nefes Aldı

■Haber: Rana GENÇ

İzolasyonun deniz ekolojisine olan etkilerini İstanbul Üniversitesi Su Bilimleri Fakültesi Balıkçılık Teknolojisi ve Yönetimi Ana Bilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Saadet Karakulak değerlendirdi. Prof. Dr. Karakulak, insan faaliyetlerinin azalmasıyla hava kirliliğin de yüzde 30-40 seviyelerinde azaldığını aktarırken, deniz memelilerinin, köpek balıklarının, kuşların ve diğer hayvanların dolaşım alanlarını da genişlettiklerini belirtti. İstanbul Boğazı'nda sürekli bulunan yunusların, gemi trafiğinin azalmasından dolayı dolaşım alanlarını daha da genişlettiğine dikkat çekti. Aynı şekilde Venedik'te yunusların kıyılarda görülmesi ve bulanık olan sularının berraklaşması gibi durumların da söz konusu olduğunu aktardı. Prof. Dr. Karakulak, bu etkilerin önemine bakıldığında ilk sırada hava kirliliği problemi olduğunu vurguladı. Karbon salımı nedeniyle delinen ozon tabakasının son gözlemlerde tamamen kapandığını aktarırken, "Atmosferik emisyonların azalması denizlerdeki kirlilik baskısının da azalmasına yol açacaktır" ifadelerinde bulundu. Sanayi faaliyetlerinin, gemi trafiğinin ve turistik faaliyetlerin azalmasının denizlerdeki kirlilik baskısını da azaltacağını aktaran Prof. Dr. Karakulak, "Ancak iyileşme hemen kendisini göstermez" dedi. Herkesin evde kaldığı düşünüldüğünde evsel organik atıklarda herhangi bir azalma olmadığının varsayılabileceğini belirtti. "COVID-19 salgını nedeniyle hepimiz daha fazla temizlik malzemesi kullanıyoruz. Atık sularda deterjan miktarı da artmış olabilir" dedi. Mart ayında Hollanda'nın kanalizasyon suyunda koronavirüs tespit edildi. Prof. Dr. Karakulak ülkemizdeki durumun henüz bilinmediğini aktardı. Virüsün derin deşarj suları ile denize taşınmasının olağan olduğunun, deniz ortamında virüsün yaşayıp yaşamadığının bilinmediğinin altını çizdi. Prof. Dr. Karakulak, "Önümüzdeki yaz aylarını düşünecek olursak insan sağlığı bakımından tehlike olup olmadığına yönelik araştırmalar acilen başlatılmalıdır" şeklinde konuştu.

COVID-19 Günlerinde Klinik Araştırmalar Online Sempozyumu Gerçekleşti

■Haber: Sevda ÖZDEMİR

İstanbul Üniversitesi Klinik Araştırmalar Mükemmeliyet Uygulama ve Araştırma Merkezi (İÜKAMM) tarafından düzenlenen "COVID-19 Günlerinde Klinik Araştırmalar Online Sempozyumu"'nun moderatörlüğünü ve açılış konuşmasını İÜKAMM Müdür Vekili Prof. Dr. Yağız Üresin gerçekleştirdi. Çevrimiçi gerçekleşen sempozyuma İstanbul Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Mustafa Oral Öncül, İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Tufan Tükek, TİTCK Klinik Araştırmalar Daire Başkanlığı, İzleme ve Değerlendirme Birim Sorumlusu Mol. Bio. Gökhan Özkan, İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu üyesi Avukat Dilek Temiz Özbek, Avrupa Klinik Araştırmalar Altyapı Ağı Genel Direktörü (European Clinical Research Infrastructure Network -ECRIN) Prof. Dr. Jacques Demotes-Mainard, İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi İç Hastalıkları Ana bilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ahmet Gül ve alanında önde gelen birçok konuşmacı katıldı. Prof. Dr. Yağız Üresin'in de kendi sunumuyla katıldığı, sempozyumda; COVID-19 pandemi günlerinde mevcut olan, devam eden ve Etik Kurul başvuruları yapılmış olan klinik araştırmaların ve COVID-19 klinik araştırma çalışmalarının nasıl devam edeceği, kısıtlamalar, alınacak acil önlemler, etik sorunlar, uluslararası görüşler, Sağlık Bakanlığı genelgeleri ve sürecin hukuki boyutu detaylı şekilde tartışıldı.

Acı Kayıplarımız

İstanbul Üniversitesi'nin değerli hocaları; Siyasal Bilgiler Fakültesi Eski Dekanı Prof. Dr. Ali Ülkü Azrak, İstanbul Tıp Fakültesi Eski Öğretim Üyesi Prof. Dr. Sedat Tellaloğlu ve İstanbul Tıp Fakültesi Eski Öğretim Üyesi Prof. Dr. Murat Dilmener'i kaybetmenin derin üzüntüsünü yaşıyoruz.

COVID-19 hastalığı nedeniyle yitirdiğimiz kıymetli hocalarımıza Allah'tan rahmet; kederli ailelerine, yakınlarına ve üniversitemiz camiasına başsağlığı ve sabır diliyoruz. Yıllarını bilimle geçirmiş, binlerce öğrencinin yetişmesine büyük emek vermiş merhum hocalarımızı her zaman yad edecek, aziz hatıralarını şükranla yaşatacağız.

ANALİZLER

KORONA 1789 SONRASI

YAKIN ÇAĞIN SONUNU MU GETİRDİ?

YENİ ÖZGÜRLÜK ARAYIŞI MI YOKSA NE(?)

YOKSA BU BİR THUKYDİDES TUZAĞI MI?

Prof. Dr. Emine YAVAŞGEL

Koronanın yol açtığı pandemi ile birlikte en fazla duyumsamış olduğumuz olgulardan biri oldu özgürlük. Tüm dünya ülkelerince koronadan korunma amacıyla uygulanan izolasyon tedbirleri bağlamında gönüllü feragat ettik özgürlüğümüzden. Ancak her anını da sağlığımız korona tehditinden kurtulmuş bir vaziyette özgürlüğümüze kavuşmuş olma beklentisi ile geçirdik, geçirmeye de devam etmekteyiz. O nedenle bu satırların ana temasını insanlığın en büyük arayışı olan özgürlük, dolayısıyla bu olgunun siyaseti[1] oluşturmuştur.

Uygar toplumlar tarihi, özgürlüğü geliştirme yolundaki sonsuz bir çabadır. Özgürlük bir bütün olarak görülmelidir ve onu yaşamın bir açısından azaltan herhangi bir şey **-koronada görüldüğü üzere-** olasılıkla diğer açılardan da azaltacaktır.

Dünya tarihi özgürlük bilincindeki gelişmeden başka bir şey değildir.

Francis Fukuyama
(1992)

[1]Tarihsel gelişimi için bkz., Emine Yavaşgel, Özgürlüğün Siyaseti (Adalet, Demokrasi ve Barış İdealarının İlke ve Sınırlarıyla), İstanbul, Derin Yayınları, 2014, 367ss.

Özgürlük bir anlamda, doğanın ve toplumun nesnel yasalarına egemen olmaktır. O nedenle, özgürlük kavramının felsefe alanındaki tartışılma süreci, özgürlüğün keşfi, özgürlüğün devlet, toplum, birey vb. olgulara göre konumlandırılması, mevcut konumların eleştirisi gibi aşamalar katetmiştir.

Dünya tarihi Yeniçağ'ın sonlarına doğru büyük bir hareketliliğe girerek, özellikle Batı Avrupa'da gözlenen ekonomik patlama, bilim ve sanat alanlarında hızla artan birikim, düşüncenin özgürleşmesine yol açmıştır. Ve insanın en vazgeçilmez, doğuştan getirdiği haklarının başında yaşamak, özgürlük ve mutluluğu aramak hakkı bildirgelerde açıkça yer almıştır.

En ünlü eseri Candide'de[2] (2015) savaşın anlamsızlığını, yobazlığın sonsuz zararlarını, tutku ve kıskançlığın yanlışlığını dünyanın pek çok farklı yerindeki olaylarla sergileyen Voltaire, en sonunda roman kahramanı Candide'i hikâye boyunca 'yaşamda olabileceklerin en iyisi nedir' sorgulamasında, İstanbul'da karşılaştırdığı bir dervişin her şeye karşın 'Bahçemizi ekip biçmek gerek' sözüyle aydınlatır. Voltaire'e göre, toplum daha düzenli ve haklı bir yapıya dönüştürülebilir, insanlara düşen temel görev bu olmalıdır. Düşünür, insanın ancak çalışması, emeği sayesinde haklılıkla yaşayabileceğine vurgu yapar.

Jean-Jacques Rousseau da özellikle İnsanlar Arasındaki Eşitsizliğin Kaynağı ve Temelleri Üzerine (2016) yapıtında doğal durumda ihtiyaçlar doğrultusunda düzen kurma ihtiyacının 'devlet'i oluşturduğunu ancak ilk haliyle bu düzenin daha çok güçlüyü koruduğu için eşitsiz bir yapı oluşturmasını eleştirerek, daha iyi bir düzen için güçlünün güçsüze hükmetmeyeceği, eşitliğe dayanan, kişilerin en doğal hakkı olan özgürlüğü gözeten bir yapıyı öngörmüştür.
Özgürlük Üstüne (2016) adlı eserinde John Stuart Mill de düşünce özgürlüğü ile birlikte girişim serbestliğini, kişinin kendi enerjisi ve yeteneklerini rahatça kullanma ve değerlendirme haklarını savunmuştur. Bu düşüncelerinden hareketle John Stuart Mill bireyci felsefenin önemli temsilcilerinden sayılır.

Batı değerleri XX. yüzyıla geçerken daha geniş bir coğrafyada; Avrupa'nın batısında XVIII. yüzyılda kurulan ABD ile Avrupa'nın en doğusundaki Japonya'da da yaygınlaşmaya başlamıştır. İkinci Dünya Savaşı sırasında insan haklarına ilişkin çabalar sürdürülmeye devam etmiştir. ABD Başkanı Roosevelt 6 Ocak 1941'de Kongre'ye sunduğu ünlü Dört Özgürlük'ün gerçekleşmesi için çalışılmasını istemiştir. Söz konusu dört özgürlük;[3]

[2]Candide Fransızlar için bir "Livre de chevet" (başucu kitabı)dır.
[3]Ahmet Mumcu ve Elif Küzeci, İnsan Hakları ve Kamu Özgürlükleri, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fak. Yayını, No.842, 2005, s.71

Ülkelerin sınırları ancak halk oyu ile değiştirilebilir,

Her halk kendi dilediği yönetim (hükümet) biçimine sahip olmakta özgürdür,

Dünyadaki doğal kaynaklardan yararlanma eşitlik ve serbestlik içinde mümkün olmalıdır,

Korku ve yoksulluğun söz konusu olmadığı sürekli bir barış sağlanmalıdır.

Bu dört özgürlük ile bütün uluslara eşit davranılması, halkın isteklerinin her konuda ön planda tutulması, adil bir barış özlemi dile getirilmektedir. Roosevelt bu esaslar üzerinde çalışırken İngiliz Başkanı Winston Churchill ile de anlaşmış ve 1941 yılında birlikte Atlantik'te bir gemide buluşarak ünlü Atlantik Bildirisini yayınlamışlardır. Sekiz maddeden oluşan, savaş sonu dünyasının bir planı sayılabilecek bu Bildirinin hükümleri kısaca şöyledir:[4]

"ABD ile İngiltere'nin ülkelerini genişletmek gibi bir niyetleri yoktur. Sınır değişiklikleri halkların istekleri doğrultusunda yapılabilir.

Uluslardan zorla alınan egemenlik hakları geri verilmeli ve her ulus dilediği hükümet biçimini kurabilmelidir. ABD ile İngiltere, büyük küçük, yenmiş veya yenilmiş olmalarına bakılmaksızın bütün ulusların dünya kaynaklarından yararlanmalarını, denizleri, okyanusları serbestçe kullanmalarını sağlamak istemektedirler. Her iki devlet bütün ulusların ekonomik alanda eşitçe iş birliği yaparak herkes için daha iyi çalışma koşulları, yüksek refah ve sosyal güvenlik sağlamalarını arzu etmektedirler. Nihayet, dünyanın bütün ulusları gerçekçi ve manevi sebepler dolayısı ile güç kullanmaktan vazgeçmelidirler. Nasyonal Sosyalist despotizminin yok edilmesinden sonra bütün uluslara ve insanlara korkudan ve yoksulluktan uzak bir yaşam ortamı kurulmalıdır. Barışı korumak için bütün önlemler alınmalıdır."

Pek çok devlet tarafından kabul edilen bu esaslara göre, uluslar barış içinde ve eşitlikçi bir ortamda kendi isteklerince davranmalı ama diğerlerinin de haklarına saygı gösterip zora başvurmadan yaşamalıdırlar. Bu yaşama düzeninde, sürekli bir barış egemen olmalıdır. İnsanlar yoksulluktan ve korkudan uzak sosyal güvenlik içinde varlıklarını geliştirmelidirler. Bu nedenle Atlantik Bildirisi, hem uluslararasındaki eşitlik hem de kişilerin sosyal hakları açısından çok önemli bir gelişme aşamasını işaret etmektedir.

[4]Helmuth K. G. Rönnefarth ve Euler Heinrich, Konferenzen und Vertage, Worzburg, 1979, s.199'dan aktaran Ahmet Mumcu ve Elif Küzeci, a.g.y., s.71. Aynı zamanda konuyla ilgili bkz., Çetin Yetkin, Karşı Devrim 1945-1950, İstanbul, Otopsi Yay., 2003, 727ss

Bu gelişmeler paralelinde Birleşmiş Milletler (BM) Örgütü Almanya'nın teslimiden hemen sonra kuruluşunu tamamlar. Öyle ki, uluslararası ilişkilerde, kuvvet kullanılmasını ilk olarak evrensel düzeyde yasaklayan ilk antlaşma Birleşmiş Milletler Antlaşması'dır. Örgüt kendini adalet ve güvenliği, ekonomik kalkınma ve sosyal eşitliği uluslararasında tüm ülkelere sağlamayı amaç edinmiş küresel bir kuruluş olarak tanımlamaktadır. Kısaca Birleşmiş Milletler Örgütü dünya barışını, güvenliğini korumak ve uluslararasında ekonomik, toplumsal ve kültürel bir iş birliği oluşturmak için kurulan uluslararası bir örgüttür. Birleşmiş Milletler'in Antlaşmada beyan edilen amaçları şöyledir:[5]

Uluslararası barış ve güvenliği korumak,

Hak eşitliği ve halkların kendi geleceğini belirleme ilkelerine saygı göstererek milletlerarasında dostça ilişkiler geliştirmek,

Uluslararası ekonomik, sosyal, kültürel, insani sorunların çözümünde iş birliği yapmak ve temel insan hak ve özgürlüklerine karşı saygıyı teşvik etmek

Bu ortak çıkarların elde edilmesi konusunda milletlerarasında uyum sağlayıcı bir merkez olmak.

İnsan haklarını ve özgürlüklerini, Antlaşmaya katılan bütün devletlerde gerçekleştirmek ya da gerçekleşmesini sağlamaya yardımcı olmak Birleşmiş Milletler Antlaşması yoluyla gerçekleştirilecek amaçların belki de en önemlisi sayılır. Bu amaçla yapılan çalışmalardan kısa süre içinde de BM Genel Kurulu 1948 yılı içindeki toplantıları sırasında hazırladığı İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'ni 10 Aralık 1948'de kabul etmiştir. İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin önemi gittikçe daha iyi anlaşılmış ve ardından bu temel metinde yer alan hükümleri daha ayrıntılı açan sözleşmeler hazırlanmaya başlanmıştır. İnsan Ticaretini Önleme Sözleşmesi (1949), İnsanlığa Karşı Topyekûn Hak İhlallerini Engelleme Çabaları, BM Sığınanlar Yüksek Komiserliği Statüsü (1950), Köleliğe Karşı Sözleşme (Cenevre, 1926), Zorla Çalıştırılmanın Kaldırılmasına İlişkin Sözleşme (1957), Doğal Kaynaklar Üzerinde Sürekli Egemenliğe İlişkin Genel Kurul Kararı (1962), Her Türlü Irk Ayrımcılığının Kaldırılması Uluslararası Sözleşmesi (1965), Sığınma Bildirisi (1967), Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Kaldırılması Sözleşmesi (1979), Halkların Barış Hakkı Bildirisi (1984) vb. sözleşmeler Bildiri'nin önemli tamamlayıcıları arasında sayılmaktadır.[6]

Gerçekleştirilen tüm bu uluslararası anlaşmalara karşın, yüzlerce yıllık insan hakları ve özgürlükler mücadelesinin,

[5]http://www.unicankara.org.tr/07.05.2020
[6]Bkz., Muzaffer Sencer, Belgelerle İnsan Hakları, İstanbul, Beta Yayınları, 1988, ss.6-24

Akılcı yaklaşımlar ve pozitif değerler yalnız başına çözüm olamazlar, bunun yanında mutlaka manevi değerlerin de bulunması gerekir.

uluslararası düzeni yürütenlerin ülkülerini iyi niyet çerçevesinde gerçekleştirme oranında başarılı olma olasılığını göz ardı etmek mümkün değildir. Öyle ki, uluslararası hukukun kurucusu sayılan Hugo Grotius de anlaşmaya bağlı kalmanın esas olduğunu belirtip bunun akılcı doğal hukuk formülü olarak yüzyıllarca kabul görmesi gerektiğini ifade etmiştir: "Anlaşmaya bağlı kalmak soylu bir kişiye ait bir davranıştır..."[7]

Bu şekilde, insanlık yaşadığı değişimlerin altında evrensel değer taşıyan değişmeyen kurallar biriktirmeyi başarmıştır. Bu nedenle, iki süper ekonomik güç Amerika Birleşik Devletleri ve Çin Halk Cumhuriyeti'ni karşı karşıya getiren korona vakası, sonuçları itibariyle Çin üzerinde büyük yaptırımlara yol açacak gözükmektedir. Modern yaşamın temelinin ekonomi, ekonominin de temelinin güven olduğu düşünüldüğünde...

Ünlü Alman düşünür İmmanuel Kant da 'haklı savaş' kavramı yerine 'haklı barış' kavramını geliştirdiği Ebedi Barış Üzerine Felsefi Deneme (1960) adlı yapıtında, evrensel çapta sürekli ve kalıcı idealin kuramsal, siyasal ve hukuksal boyutlarını ele alarak savaşsız bir dünyanın nasıl olanaklı olabileceğini sorgulamayı görev bilmiştir.

Kant'a göre, kalıcı barışın gerçekleşmesi için sorumluluk bilinciyle hareket edilmelidir. Savaşların arkasında yatan ahlaki sorunların iyi niyet ve iyi ahlak geliştirilerek giderilmesine çalışılmalıdır. İşte, İkinci Dünya Savaşı sonrası kurulan Birleşmiş Milletler büyük çapta Kant'ın idealini anımsatan dünya barışını korumaya yönelik çalışmaların içerisinde bulunan örgütlerin başında gelir. Ancak, dünya kamuoyunun tepkisine karşın bugün büyük ve güçlü devletler tarafından sürdürülmekte olan düşük ya da yüksek yoğunluklu çatışmalar, yeni dünya düzeni için yeni global bir etik anlayışın geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Öyle ki, "akılcı yaklaşımlar ve pozitif değerler yalnız başına çözüm olamazlar, bunun yanında mutlaka manevi değerlerin de bulunması gerekir."[8]

Artık, modern demokrasinin par excellence işleyebilmesi için toplumsal değerlerle ahlaki değerlerin birlikte yaşatılması

[7]"Pacta sunt servanda" yani söze bağlılık doğal hukukun başta gelen esasıdır. Hugo Grotius (1583-1645)'a göre bütün insanlığı kapsayan ve değişmez nitelik taşıyan bazı doğal hukuk kuralları vardır. O'na göre hukuk doğru aklın emridir. Grotius savaşlarda dahi belirli hukuk kurallarının uyulması zorunluluğunu ifade etmiş, modern savaş hukuku onun düşüncelerinden esinlenerek şekillendirilmiştir. Grotius'un uluslararası hukuk alanında daha fazla bilgilenim için bkz., Hugo Grotius, Savaş ve Barış Hukuku (De Lure Belli Ac Pacis), Çev., Seha L. Meray, İstanbul, Say Yay., 2011, 392ss

[8]Francis Fukuyama, Güven / Sosyal Erdemler ve Refahın Yaratılması, Çev., Ahmet Buğdaycı, Ankara, T. İş Bankası Kültür Yay., 1998, s. 18. Yine Fukuyama'ya göre "aslında sorun sosyolog James Coleman'ın 'sosyal sermaye' olarak adlandırdığı unsurun eksikliğinde yatıyor. Sosyal sermaye, insanların ortak amaçları için gruplar ya da organizasyonlar halinde bir arada çalışabilme yeteneğidir."

gerekliliği ortadadır. "Yasa, sözleşme ve ekonomik rasyonalite, sanayi toplumlarının zenginleşmesi ve istikrarı için gerekli, fakat yeterli olmayan unsurlardır. Bunların yanı sıra ekonomik çıkarımlardan ziyade, alışkanlıklara dayalı karşılıklı ilişkiler, ahlaki yükümlülükler, topluma karşı görevler gibi değerlerle bezenmiş olmalıdır. Bu değerler, hiç de modası geçmiş şeyler değildir. Aksine modern devletin başarısı için vazgeçilmez unsurlardır."[9] Bu nedenle, gelecek için yirmi birinci yüzyılda toplumlararasında güven artırımına yönelik önlemlerin alınmasının kaçınılmaz boyutlarını dikkate almak gerekmektedir.

5G teknolojisi ile dijitalleşme online çalışma imkanlarını artıracak, ancak buna karşın sosyalleşmeyi azaltacak, teknolojik işsizliği ise daha da büyütecek şeklinde öngörülerin elbette haklı çok tarafları var. Ancak tüm bu sorunları çözebilecek sosyal devlet modellerini geliştirebilmek mümkün, hatta zorunlu koşul görünümünde bugün artık... Dolayısıyla pandemi sonrası başat sorunu yine pandemiye yol açan etken ya da etkenler oluşturacaktır. Daha açık ifadeyle, yeni dünya sistemi diye tabirleştirilmeye çalışılan pandemi sonrası için yeni olan tek şey büyük ekonomik oyunculardan birinin değişmiş olmasıdır. Tarih 1960 – 1990 yılları arasındaki devletlerarası bağlantıyı Soğuk Savaş Dönemi olarak adlandırmıştı. Bu dönemi inşa eden rekabet içindeki iki büyük ekonomik güçten biri ABD diğeri ise SSCB idi. Bugün gelinen noktada bu rekabet düzeninde değişen şey ABD'nin karşısına SSCB'nin yerine ÇHC (Çin Halk Cumhuriyeti)'nin geçmiş olmasıdır. Dolayısıyla, evet bir değişim vardır, ancak bu sadece bir oyuncu değişimden ibarettir. İşte değişim diye algıladığımız bu oyuncu değişimi ile ortaya çıkan 'Thukidides Tuzağı'nın yarattığı gerginlik halidir... Terim uluslararası analizlerde büyük güçlerden biri, bir diğerini yerinden etmekle tehdit ettiğinde, savaş neredeyse kaçınılmaz hale gelir ama gerçekleşmesi gerekmez görüşünü ifade etmektedir.

[4]Helmuth K. G. Rönnefarth ve Euler Heinrich, Konferenzen und Vertage, Worzburg, 1979, s.199'dan aktaran Ahmet Mumcu ve Elif Küzeci, a.g.y., s.71. Aynı zamanda konuyla ilgili bkz., Çetin Yetkin, Karşı Devrim 1945-1950, İstanbul, Otopsi Yay., 2003, 727ss

21. yüzyılda ABD-Çin ilişkilerini anlamada, Harvardlı akademisyen Graham Allison Destined for War: Can America and China Escape Thucydides's Trap? [Savaşa Mahkûm: Amerika ve Çin Thukidides'in Tuzağından Kaçabilir mi?] (2017) kitabında Thukidides Tuzağı'nın neden en iyi model olduğunu açıklamıştır. Peloponez Savaşı'nın meşhur tarihçisi Thukidides'in (MÖ 460-395) analizinin üçüncü milenyumun başında da geçerliliğini korumakta olduğu görülmektedir. Dönemin en güçlü iki 'şehir devleti' Atina ve Sparta arasında yıllarca süren Peloponez Savaşı birçok yönüyle tarihin en önemli savaşlarından biridir. Kendisi de bu savaşlara katılmış olan Thukidides'e göre, Peleponnes Savaşlarının asıl sebebi, Atina'nın yükselen gücünün bölgede en etkin güç olan Sparta'da yarattığı korkuydu.

Bugün de karşı karşıya kaldığımız, yükselmekte olan bir gücün egemen olan diğer bir gücü, onun yerine geçmekle tehdit etmesinden dolayı oluşan şiddetli yapısal gerilimdir. Allison'a göre, son beş yüzyıl boyunca toplam on altı kez yükselmekte olan bir güç, egemen gücü yerinden etme durumunda kalmış, bu on altı durumun sadece dördünde savaş ihtimali ortadan kaldırılabilmiştir. Bugün de Çin'in kargaşa yaratan yükselişinin oluşturduğu gizli gerilimin, kazalar ya da başka türlü olayların etkisiyle geniş kapsamlı çatışmaları tetikleyebilecek koşullar yarattığı görülmektedir. Pandemi sonrası dünya sisteminde öngörülen 'yeni'yi de açıklamaya hizmet etmektedir. Güç ilişkileri politikanın başlıca belirleyeni olarak ele alındığında, barışa yönelik evrilme lider güçlerin yaklaşımlarına bağlı kalmakta... Pandemi sonrası bizlere bu evrilmenin yöneylemini gösterecektir.

Bu koşullarda hiç kuşkusuz en büyük beklenti, küresel toplumun karar alma süreçlerine etkisi ve katkısı olacak küresel sivil toplumsal örgütlenmeyi içererek küresel yönetişimi başarabilmesidir... *Şeffaflık, Hesap Verebilirlik, Uluslararası Hukukun Üstünlüğü için... Ebedi Barış için...*

"Küresel yönetişim, enerji kaynaklarının paylaşımında ortaya çıkan anlaşmazlıkların giderilmesine dönük uzun vadede yenilenebilir enerji teknolojilerinin yaygınlaşmasını sağlamalıdır. Fosil yakıtlarının yakın gelecekte tükenecek oluşundan dolayı güneş ve rüzgâr enerjisi teknolojilerinin yaygınlaşması kalıcı barışa hizmet edecektir. Küresel yönetişim, atmosferde sera etkisine neden olan gazların azaltılmasına yönelik devletleri bağlayıcı nitelikte düzenlemelere gitmelidir. Atmosferdeki karbondioksit yoğunluğunun artışını engellemeye dönük Kyoto Protokolü'yle belirlenen çerçevenin genişletilerek ve etkinliği artırılarak sürdürülmesi gereklidir. Nitekim yeryüzündeki bütün devletleri ve toplumları ilgilendiren küresel ısınmanın durdurulması, küresel ölçekte etkili yönetişim süreçlerine bağlıdır. Küresel yönetişim, aynı şekilde yakın gelecekte yiyecek arzını ciddi ölçüde sınırlandırabilecek çevre kirliliğine karşı devletleri bağlayıcı düzenlemeler yürütebilmelidir. Tarım ürünlerinin ve deniz ürünlerinin arzı açısından küresel düzeyde risk oluşturan ve barışı tehdit eden çevre kirliliğinin önünü alabilecek tedbirler, yönetişim süreçleriyle uygulamaya dönüştürülebilmelidir."[10]

Bu bağlamda, küresel yönetişimin realpolitikanın vurguladığı devletlerin

güçlenmeve tektaraflıhareketetmeeğiliminden kaynaklanan çatışmaları önleyebilecek esnekliği sağlayabileceği, dünya ekonomisinin idaresini demokratik bir zemine taşıyabileceği, dolayısıyla da zenginlik ve yetki dengesizliğini giderebilecek süreçleri başlatabileceği öngörülebilir. Bunun için en gerekli olan, Kant'ın Ahlak Metafiziğinin Temellendirilmesi (1982) adlı yapıtında 'koşulsuz, salt, iyi, iyiyi isteyen bir irade' olarak betimlediği 'ahlak yasası'na bağlı kalarak ilerlemektir. Alexis de Tocqueville'e göre de -Amerika'da Demokrasi- (2016) toplumdaki ilerlemeyi insan iş birliğinin bir yan ürünü olarak görmek gerekir. Toplum sivilleşemedikçe özgür de olamayacaktır. Sivil toplum sonuçları itibariyle humaniter bir toplumdur. Dolayısıyla, demokrasi özgürlüğü korumaya yönelik bir felsefedir.

Modern koşullarda tüm bilgi savları yapısal olarak döngüseldir. Modernlik, yapısal olarak küreselleştiricidir ve bu olgunun sarsıcı sonuçları modernliğin düşünümsel karakterinin döngüselliğiyle birleşerek risk ve tehlikenin

yeni bir yapıya büründüğü bir olaylar evreni oluşturur. Modernliğin küreselleştirici eğilimleri, eşzamanlı olarak hem yaygın hem de yoğun niteliktedir. İlerleme, modernliğin döngüselliği ortaya çıktıkça, içeriği boşalmış bir duruma gelir ve yatay düzlemde, tek bir dünya içindeki yaşama ilişkin günlük enformasyon akışı, kimi zaman tahrip edici bir nitelik alabilir.

[10]Helmuth K. G. Rönnefarth ve Euler Heinrich, Konferenzen und Vertage, Worzburg, [1979], s.[199]'dan aktaran Ahmet Mumcu ve Elif Küzeci, a.g.y., s.[71]. Aynı zamanda konuyla ilgili bkz., Çetin Yetkin, Karşı Devrim [1945-1950], İstanbul, Otopsi Yay., [2003], [727]ss

Dolayısıyla da ileride insanoğlunun denetimi altındaki toplumsal evrenin farkında olunmasıyla pekişen bir varlıkbilimsel (ontolojik) güvenlik duygusu arayışı daha fazla kendini hissettirecektir. Böyle bir dünya adem-i merkezi örgütlenmelere yol açacak bir dünya da olmayacaktır.[11] Ancak, kuşkusuz, etkileşimler sonucu yerel ve küreseli karmaşık bir biçimde birbirine eklemlemek durumuyla karşı karşıya kalınabileceği olasılığı yüksektir. Güvenliğin olmadığı toplum hayatında adaletten de söz edilemez. Roma hukukundan kaynaklanan 'şerefli yaşa, kimseye zarar verme, herkese payına düşeni ver' esasları toplumsal düzeni adaletli kılar. Üçüncü ilke 'herkese payına düşenin verilmesi' (suum cuique)'nde adaletle ilgili klasik tanımın tekrar edildiği görülmektedir. Görüldüğü üzere, adaleti yönlendiren temel değer her zaman 'özgürlük' olmuştur.

Elbette adalet, gerçek dünyanın üzerinde bir yerlerde dolaşan ve insan aklının keşfedemeyeceği soyut bir ideal değildir. Sorun adalet diye bir şeyin olmaması değil, onun yanlış yerde aranmasıdır. Adaletin bulunacağı bir yer varsa, o da insanların içinde, dünyada düzeltilecek şeyler olduğuna dair taşıdığı duygudadır.

İleride insanoğlunun denetimi altındaki toplumsal evrenin farkında olunmasıyla pekişen bir varlıkbilimsel (ontolojik) güvenlik duygusu arayışı daha fazla kendini hissettirecektir.

İnsandaki adalet duygusu, en genel biçimiyle, ilgiyle başlar; kendisine ve dünyadaki yerine, sevdiği ya da yakınlık duyduğu kişilere, dünyanın gidişatı ve dünyadaki algı sahibi canlıların kaderine gösterdiği ilgiyle. İlgi olmadan adalet de olamaz.[12] Yoksa adalet neden insanın umurunda olsun ki? Adalet, dünyaya olan duygusal bağlılıkla başlar, hayattan kopuk bir felsefi düşünce ya da yalnızca varsayımsal olan herhangi bir başka konumla değil. Platon Devlet, Aristoteles de Nikomakhos'a Etik yapıtlarında adaletin ve iyi hayatın birbirine ayrılmaz bir biçimde bağlı olduğunu, öyle ki adil olmadan iyi yaşamanın mümkün olmadığını savunmuşlardır. Hayat, öteki insanların olduğu bir dünyada anlam kazanır. Bu nedenle, adalet de yalnızca düşünce ya da yanılsama olarak kabul edilemez; öteki insanlarla olan duygusal bağın sonucu olarak yaşamın temel bir parçası olarak görülmelidir.

"İnsanoğlunun ortamı şimdi teknolojik bakımdan birleştiğine göre, artık bunun duygusal düzeyde de birleştirilmesine gerek duyulmaktadır."[13]

Kant ile bitirelim 'haklı barışa' çağrı yaparak...

[13] Arnold Toynbee ve Daisaku İkeda, Yaşamı Seçin / Diyalog, Ankara, Ankara Üniversitesi Yay., 1992, s.212. Bu konuda ayrıca bkz., Platon (Eflatun), Şölen, Çev., Azra Erhat, Sabahattin Eyüboğlu, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., 2002(2000), s.24

Pandemi Sürecine Dair Psikoloji Perspektifinden Bir Değerlendirme

Araş. Gör. Dr. Esin TEMELOĞLU

Pandeminin psikososyal etkilerine dair, kanıta dayalı yol haritaları geliştirilmelidir.

Aralık ayının sonunda Çin'in Wuhan kentinde ilk defa görülen COVID-19 virüsünün yol açtığı Korona hastalığı tüm dünyaya yayılarak 11 Mart 2020'de Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi olarak isimlendirilmiştir. Bu durumdan sonra toplumsal ve bireysel bağlamda pek çok önlem alınarak hastalığın bulaşma oranı kontrol altına alınmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda sağlık otoriteleri (Sağlık Bakanlığı, Bilim Kurulu hocaları, uzmanlar vb.) vatandaşların, hastalıktan korunmak için maske ve eldiven kullanmaları, kişisel hijyene dikkat etmeleri ve diğer insanlarla arasındaki fiziksel mesafeyi korumaları gerektiği gibi pek çok öneri getirmiştir. Ülkemizde de fiziksel mesafelenme önerileri doğrultusunda 13 Mart itibariyle okullar kapatılarak diğer iş kollarının da gerekmedikçe işe gitmemesi bakanlıklarca tavsiye edilmiştir. Belirtilen süreden itibaren operasyonel anlamda önem arz eden işler (sağlık, lojistik sektörü vb.) haricindeki sektörlerdeki çalışanlar işlerine bir süre evden devam etmiştir. Bazıları ise halen evden çalışma sistemine ayak uydurmayı artı ve eksileriyle deneyimlemektedir.

Pandemi süreci hem alınan önlemler hem de sağlık üzerinde barındırdığı tehditler açısından oldukça stresli bir yaşantıyı içermektedir. Bu dönemde normal hayat akışında ciddi farklılıklar oluşmaktadır. Bu dönemde bazılarımız hayata sıfırdan başlıyor gibi kaygılı

hatta ürkek hissederken bazılarımızda ise iştahla yeni deneyimlerle hayatı sürdürme isteği görülmektedir. Pandemi stresini tüm yoğunluğuyla yaşadığımız bu dönemde kaygı, korku, öfke, çaresizlik, tedirginlik, yas gibi duygular sıklıkla hissedilebilmektedir. Ayrıca zaman zaman kendimizi bundan sonrasında ne olacak, bir daha eski yaşantıma dönebilecek miyim gibi sorular soruyorken yakalamamız ise bir o kadar olasıdır. Çünkü zihnimiz, içerisinde bulunduğu bu yeni süreci anlamlandırmaya çalışırken duygularını ve düşüncelerini rehber olarak kullanır. Geri dönüp eski yaşantılarına bakar, eski yaşantılardan hangileriyle benzerlik kurabileceğini araştırır. Tüm bunları yapma nedeni ise içinde bulunduğu zorlu süreçle nasıl baş edeceğini bulmaktır.

Bu yazının ana amacı pandemi sürecindeki deneyimlerimizi ve verdiğimiz tepkileri Lazarus ve Folkman'ın geliştirdiği Transaksiyonel Stres Modeli ışığında ele almaktır. Bu modele göre, stresli durumlarla nasıl tepki verileceğinin belirlenmesi aşamasında zihin iki değerlendirme aracı kullanmaktadır.

> Stresli bir durumla karşılaşınca öncelikle "bu durum benim için bir stres mi" diye değerlendiririz. Bu aşamada olayı inceler, artı ve eksilerine bakarız.

Bunu Folkman ve Lazarus (1985)* birincil değerlendirme olarak isimlendirir. Eğer mevcut sorunun cevabı hayırsa -yani zihin "bu durum benim için stresli değil" derse- zaten denge durumuna geri dönülür ve baş etme protokolü uygulanmaz. Ancak eğer bu soruya verilen cevap evetse zihin kendi kaynaklarına geri dönerek "peki ben bu durumla baş edebilir miyim" diye sorar. Bu da ikincil değerlendirme olarak isimlendirilir (Folkman ve Lazarus, 1985)*. Birincil değerlendirmede kişinin stresli yaşam olayına dair çıkarsamaları, bu duruma dair kişinin neler yapabileceğini yani ikincil değerlendirmeyi belirler. Bu noktada

her iki değerlendirme de birbiriyle ilişkili ve vazgeçilemez bir öneme sahiptir. Ancak kişinin strese dair ikincil değerlendirmesi bu durumla nasıl baş edeceğine, yani vereceği tepkiye direkt etki eder. Bir önceki paragrafta da bahsi geçenlere bir de bu bakış açısıyla tekrar değinmek isterim. Pandemi sürecinde hem televizyon hem de internet kaynaklı yayınları takip eden herkes için korona hastalığının küçük ya da büyük bir stres oluşturacağı aşikardır. Bununla baş etmek için sağlık otoriteleri pek çok çözüm yolu da önermektedir. Ancak bu hastalığın psikososyal yüküne dair yapılacaklarla ilgili maalesef henüz kimsenin kanıta dayalı bir yöntem geliştirebilmesi için yeterli kaynağı bulunmamaktadır. Bu nedenle kişilerin stresli duruma dair kendi kaynaklarını değerlendirirken (ikincil değerlendirme) daha önceki stresli yaşam deneyimleri ile baş etme yöntemleri ışığında bir tepki vermeye eğilimli oldukları görülmektedir. Örneğin bir kişi öncesinde stresli durumların yarattığı krizi fırsata çevirmeye meyilliyse bu yaşantıdan da olumlu çıkarımlar yapabilecekken, öncesindeki deneyimlerinde stresli durumlarda kendisini çaresiz hisseden ve kaynaklarının yetersizliğine odaklanan kişilerin bu dönemde de benzer hisleri deneyimledikleri görülebilir.

Bu noktada bu yazının bir diğer amacına değinmek doğru olacaktır. Kişilerin stresle baş etme yöntemleri yani davranışları gözlenebilir,

dolayısıyla değiştirilebilir. Bu nedenle bu zorlu süreçten geçerken stresli durumların birincil ve ikincil değerlendirmeler ışığında ele alınışlarına bakılması ve farklı değerlendirmelerin farklı davranışsal sonuçlara hizmet edeceğinin akılda tutulması faydalı olacaktır.

Son olarak, pandemi kelime anlamıyla da anlaşılacağı üzere küresel bazda yaşanan salgın bir hastalık ve stres yüklü bir süreci içermektedir. Bundan önce de insanlık bazı stresli yaşam olaylarından geçmiştir. Ancak çoğunlukla belirli bir bölgeyi ilgilendiren bu stresli olay, o grubun henüz bilmediği ya da deneyimlemediği bir durum olsa da bu durumla nasıl baş edilebileceğine dair yardım sağlayabilecek uzmanların ya da destek ekiplerinin aşina olduğu durumlardır. Dolayısıyla uzmanların ya da ekiplerin bu durumla işlevsel bir şekilde baş etmek ve stresin yarattığı olumsuz sonuçların etkisini gidermeye dair etkili yöntemleri bildikleri ve uygulama deneyimine sahip oldukları bilinmektedir. Bunu bir örnek üzerinden açıklamak gerekirse, son zamanlarda önemli bir stresli deneyimi olan Elazığ depremini ele alabiliriz. Elazığ depreminin olmasının hemen arkasından o duruma maruz kalmamış kişilerin o bölgeye giderek hızlı bir destek ağı oluşturduğu görülmüştür. Bu destek ağı yemek, su, giyecek gibi temel ihtiyaçların yanında kişilerin psikososyal zorlanmalarını ele alabilecek uzmanları da içermektedir. Ancak şu anda içinden geçilen süreç tüm dünyayı

ilgilendiren ve pek çok uzmanın da çeşitli alanlarda zorlandığı bir yaşam deneyimidir. Şu anda dünya üzerinde bu stresten payını almamış ve bununla ilgili zorlanma yaşamayan kişi yok denecek kadar azdır. Bu nedenle pandemi sürecine müdahale açısından ne yapılabileceğine yönelik, akademisyenlerin ve alanda çalışan uzmanların çoklukla el yordamıyla yönlerini tayin etmeye çalıştığı görülmektedir. Bu şüphesiz ki içinde bazı riskler barındırsa da en işlevli yol olarak değerlendirilebilir. Ancak pandemi gibi küresel çapta yaşanan durumların kişiler üzerindeki psikososyal etkilerinin akademik ve alan çalışmalarıyla incelenmesi ve yeni yaşanabilecek durumlara dair kanıta dayalı yol haritalarının geliştirilmesinin gerekliliği görülmektedir.

---

*Folkman, S. & Lazarus, R.S. (1985) If it changes it must be a process: study of emotion and coping during three stages of a college examination. J Pers Soc Psychol 48:150-170.

COVID-19 ve Turizmde Öngörüler

Doç. Dr. Gürel ÇETİN

Turizm hacmi küreselleşmenin getirdiği avantajlardan (örn. sınırların kalması, finansal kolaylıklar) faydalanarak hızla büyümüş ve kısmen de küreselleşmenin bir nedeni (örn. kültürel benzeşme, yakınlaşma) haline gelmiş fakat aynı zamanda uluslararası hareketliliğe bağımlılığı artmıştır. Günümüzde turizm hacmi %4-5 büyüme hızı ile küresel hasılanın %8'ini ve istihdamın %10'unu tek başına karşılamaktadır. Ayrıca turizm yüksek çarpan etkisi ile 135'ten fazla sektörü etkilemekte, döviz girdisi yaratarak ödemeler dengesine katkıda bulunmakta, ulaşım, ticaret, inşaat, sağlık, finans gibi birçok öncü endüstriyi de tetiklemektedir. Ekonomik etkileri dışında turizmin, bu yazının konusu dışında kalan birçok sosyal, kültürel ve politik etkileri de bulunmaktadır.

> Turizm önemli, küresel, ekonomik bir sektör olmasına rağmen, krizlere karşı oldukça hassas ve kırılgandır.

Fakat geçmişte birkaç örnek dışında (örn. 2008 ekonomik krizi) krizler bölgesel etkiler göstermiş, sınırlı şekilde küresel turizm hareketlerini etkileyecek seviyeye ulaşmıştır. Salgın hastalıkları diğer birçok krizden ayıran önemli noktalardan biri, turizm ve küreselleşme arasındaki destekleyici süreçlerin salgın hastalıklarda tersine işlemesidir.

Türk turizm endüstrisi, krizlere karşı birçok ülkeye ve endüstriye göre daha dayanıklıdır.

Yani turizm hareketleri salgınların daha hızlı yayılmasını sağladığından özellikle bu tür krizlerde sınır kapılarını kapatmak, seyahat kısıtları getirmek, turizm hareketlerini durdurmak öncelikli önlemler olarak ön plana çıkmaktadır. Geçmişte de SARS, MERS vb. salgınlarda da bölgesel olmasına rağmen bu tür önlemler alınmıştır. Şüphesiz COVID-19'u diğer salgınlardan ayıran, hızla ve geniş alanlara yayılması, bulaş sürecinin ve tedavisinin belirsizliğini koruması yanında, küresel boyuttaki zorunlu seyahat tedbirleri nedeni ile turizmi doğrudan ve aniden etkilemesi gibi özellikleri bulunmaktadır. Diğer salgınlardan daha geniş ve sert seyahat kısıtlamaları nedeni ile dünya çapında turizm neredeyse durma noktasına gelmiş, birçok ülkede zorunlu durumlar dışında seyahatler kısıtlanmıştır. Birçok havayolu şirketi ve tur operatörü faaliyetlerini sonlandırmış, birçok konaklama işletmesi de faaliyetlerine ara vermek durumunda kalmıştır.

Bu kısa vadeli etkilerinin yanında COVID-19'un tarihin en büyük ekonomik krizini tetikleyecek potansiyeli de bulunmaktadır. Salgının etkisini ve yayılmasını kontrol altına almak için alınan önlemlerin küresel ekonomide olumsuz bir şok yaratacağı, sonuçta efektif talepte zayıflama, işten çıkarılan çalışanlar ile birlikte gelir kaybı ve dolayısıyla seyahat ve turizm hizmetlerine talebin azalması şeklinde zincirleme bir etkinin de oluşacağı öngörülebilir. Dolayısıyla turizm, salgının yayılımı ile ilgili yaşadığı ulaşım yasakları gibi ani olumsuzlukların yanında, daha uzun vadeli başka talep sorunlarıyla da karşılaşacaktır. Global öncü göstergeler de turizm harcamalarının uzun vadeli ve keskin bir düşüş yaşayacağını göstermektedir. Bunun dışında COVID-19 ile ilgili bir aşının bulunmamış olması ve araştırmaların henüz tam olarak hastalığın nasıl bulaştığı ve belirtileri konusunda yetersiz olması nedeni ile de olası etkileri ve süresi konusunda da belirsizlikler mevcuttur.

Ülkemiz açısından bakıldığında ise Türkiye tarihinin en yüksek ziyaretçi sayısına 52 milyon ziyaretçi ile 2019 yılında ulaşmıştır. Aynı yıl 35 milyar dolar da turizm geliri elde etmiştir. Korona daha Türkiye'de görülmeye başlamadan önce özellikle Uzak Doğu pazarında ve Anadolu turlarında iptaller başlamış, salgının erken rezervasyonların yapıldığı bir dönemde meydana gelmesi tüketicilerin tatil planlarını iptal etmeleri veya ertelemeleri ile sonuçlanmıştır. 2019 yılında turizm gelirlerinin takribi 35 milyar Amerikan doları olduğu düşünülürse, Ekim ayına kadar etkisi sürmesi beklenen kriz en az 25 milyar dolar doğrudan, çarpan etkileri ile bunun iki katı dolaylı bir gelir kaybına neden olacaktır. Türkiye'de gayri milli hasılanın %12'si istihdamın %8'i (2,5 milyon kişi) turizm endüstrisi tarafından karşılanmaktadır. Diğer bir sorun ise Türkiye'nin ana pazarı Avrupa'nın COVID-19'dan en fazla etkilenen bölgeler arasında olmasıdır.

> Daha önce de belirtildiği gibi turizm insan hareketliliği ve kişiler arası etkileşim gerektirdiğinden, COVID-19'dan ilk ve en ciddi etkilenen endüstrilerden olmuştur.

Aynı zamanda turizm zorunlu bir tüketim olmadığından, diğer endüstriler toparlandıktan sonra daha uzun vadeli bir

toparlanma sürecine girmesi, ancak 2021 yılından sonra eski dinamizmine kavuşması beklenebilir. Toparlanmanın etki sırasına göre ilerlemesi, iç pazardan sonra turizmin salgının etkilerinin zayıfladığı Asya-Pasifik ülkelerinden başlayarak toparlanmaya başlaması beklenmektedir. Turizm Bakanlığı da Ramazan Bayramı ile birlikte iç pazarda bir toparlanma beklemektedir. Bu aşamada Kültür ve Turizm Bakanlığı öncülüğünde diğer birçok ülkede olduğu gibi, kısa vadeli, endüstri paydaşlarını ayakta tutmak amacı ile bazı tedbirler alınmıştır. Bunlar mali (örn. vergi, harç, aidat, giriş ücreti, kira ötelemeleri ve indirimleri), finansman ile ilgili tedbirler (örn. düşük maliyetli kredi ve kamu teminatları), hukuki tedbirler (örn. acenta belgelerinin devri, iptal yerine erteleme uygulamaları), operasyonel tedbirler (örn. sertifikasyon, denetim) ve iş gücünün korunmasına dönük tedbirler (örn. kısa çalışma ödeneği, asgari ücret desteği) olarak sıralanabilir.

Kriz, kısa vadeli tedbirlerin yanında Türk turizminde kalıcı yapısal bazı değişiklikler yapmak için bir fırsat olarak görülebilir. Yıllardır kamuoyunda tartışılan turist başına düşen gelir Türkiye'de ortalamanın çok altında kalmış, arz fazlası nedeni ile kişi başı 600-850 USD aralığının üstüne çıkarılamamıştır. Bu konuda belirlenen nicelik yerine nitelik hedeflerini gerçekleştirmek ve hacim ile kalite arasındaki dengenin tekrar düzenlenmesi için bu dönem bir fırsat olarak kullanılabilir.

COVID-19 sonrasında çok sayıda turistin eş zamanlı hizmet alması için dizayn edilmiş sistemler, kitle turizmi ve her şey dahil gibi hizmetler yerini daha kişisel, katma değeri daha yüksek ürün ve hizmetlere bırakacaktır. Türkiye'deki başka bir yapısal sorun da birkaç istisna dışında bölgesel destinasyon yönetim örgütlerinin bulunmaması ya da mevcut örgütlenmelerin kaynak ve etkinlik bakımından yetersiz kalmasıdır. Kriz anında destinasyonların bütüncül bir tepki vermesi, riskleri belirleyip, krizleri etkin bir şekilde yönetmesi ancak iş birliği ile mümkün olabilir. Bu alanda da örgütlenme kamunun yardımıyla, özel sektörü ve yerel yönetimleri de içerecek, bağımsız, hesap verebilir bir yapı, hızlı bir şekilde oluşturulmalıdır.

Uzun vadede salgın hastalıklar ile ilgili risk unsuru yaratabilecek uygulamalar özellikle toplu aktiviteler (örn. açık büfe yemekler) ortadan kalkacak, robot ve otomasyon kullanımı artacak, bireysel uygulamaların (örn. oda servisinin) ve bilgi iletişim teknolojilerinin önemi aratacak, ve hijyen standartları değişecek, kullanılan ekipmanlar (örn. kullan-at tabaklar) ve bunların hammaddeleri (örn. çelik yerine bakır), odaların dizaynı (örn. basit mutfak eklentileri) ile ilgili de yapısal değişiklikler söz konusu olabilecektir. Konaklama ve yiyecek-içecek işletmeleri uzun vadede buna benzer stratejiler geliştirebilmeli, COVID-19 sonrası pazarda oluşacak hassasiyetleri değerlendirmelidir. Tur operatörleri de uzmanlaşacak küçük gruplar halinde yapılan özel ilgi turizmi önemini arttıracaktır. Ulaşım süreçleri ve araç konfigürasyonları da değişecek, araç başına kapasite düşeceğinden, birim başına maliyet dolayısı ile fiyatlar artacaktır. Turizm çeşitlerinin de pazar payları değişecek örneğin kongre turizmi hacmi düşerken; doğa tabanlı turizm (örn. kamp-karavan) talebi artacaktır. Özellikle gelirleri ekonomik duruma göre karşılaştırmalı olarak sabit kalan (örn. kamu görevlileri, emekliler) kesim güvenli bir ortam sağlanınca, karantinanın yarattığı etkiler nedeni ile de hızla tatil talebinde bulunacaktır.

Kriz sonrası hedeflemenin de öncelikle bu kesime yönelik yapılması gerekir. Özellikle zamanı bol, okula giden küçük çocukları olmayan emeklilerin turizmin canlanmasına katkı sunması beklenmektedir. Dolayısı ile ürün ve hizmetlerin bu pazar bölümünün ihtiyaçlarına göre adapte edilmesi önemlidir. Özellikle bu kitlenin risk grubunda olması sağlık, hijyen ve dezenfektasyon gibi hizmetlerin buna göre düzenlenmesini gerektirir. Bunun dışında seyahatler ile ilgili bazı yeni düzenlemeler (örn. sadece COVID-19 bağışıklığı kanıtlanmış kişiler, 25 yaş altı öğrenciler, geliş esnasında 14 gün takip ya da karantina prosedürlerini kabul eden yolcular vb.) de olasılıklar arasındadır.

Geleneksel turizm endüstrisi ile rekabet eden paylaşım ekonomisi tabanlı iş modellerinin (örn. Airbnb) güvenlik, temizlik gibi endişeler nedeni ile güç kaybedecek olması da öngörülebilir. Diğer taraftan online işlemler artacak, aracısızlaşma (örn. fiziki acentaların ortadan kalkması) trendi hızlanarak devam edecek, bu nedenle pazarda birleşmeler ve satın almalar daha sık gözlemlenecektir. Turizm endüstrisinde genellikle göz ardı edilen önemli paydaşlardan biri de kokartlı rehberlerdir. 20.000 kişi civarında bulunan profesyonel rehberler için de grupların organizasyon süreci düşünüldüğünde, sezon daha açılmadan kapanmış ana müşterileri acentaların içinde bulunduğu durumdan büyük ölçüde etkilenmişlerdir. Rehberlik mesleği için de acentaları bekleyen dönüşümün geçerli olduğu büyük grupların yerini daha butik gruplar ve özel turların alacağı söylenebilir. Bu anlamda rehber-şoför uygulaması da ön plana çıkabilecek trendler arasında sıralanabilir.

Sonuç olarak kamu planlamasının ve endüstrinin en az bir sene sürmesi planlanan toparlanma esnasında bu yeniden yapılanmaya hazırlanması ve destinasyon imajının (güvenli, sağlıklı, hijyenik vb.) da bu şekilde dönüşümünün planlanması gerekmektedir. Kriz sonrasında farklı senaryolar ile toparlanması muhtemel pazarlar için pazarlama kampanyalarının COVID-19 sonrasında hızlı bir şekilde işlenmek üzere şimdiden hazırlanması, özellikle iç turizmin özendirilmesi için sosyal turizm faaliyetleri, atıl kalan insan kaynaklarının gelişimi için destekler verilmesi, iptaller yerine rezervasyon ötelemeleri, kriz ve risk yönetimi sistemlerinin oluşturulması ve sürekli canlı tutulması, işletmelerin sermaye yapılarını sağlamlaştırmaları, bu tür krizlerin orta vadeli etkilerine daha dayanıklı hale getirilmeleri de bu süreçte ulaşılması gereken hedefler arasında sayılmalıdır. Türkiye hem tesislerinin yaşı ve standartları hem de kültürel olarak diğer birçok destinasyona göre bu anlamda rekabet avantajına sahiptir.

> Türk turizm endüstrisinin krizlere karşı birçok ülkeye ve endüstriye göre daha dayanıklı olduğu söylenebilir. Zira özellikle 1980'lerden sonra terör, depremler, ulusal ve uluslararası politik olaylar, darbe kalkışmaları ve ekonomik krizleri, Türkiye turizmi, bazen de eş zamanlı göğüslemiş birçok "karanlığın ardında nice güneşler" bulabilmiştir. COVID-19 sonrasında da öncekinden daha güçlü çıkabilecek potansiyele sahiptir.

iu1453

istanbuledutr1453

iu1453

istanbuledutr

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

KURUMSAL İLETİŞİM KOORDİNATÖRLÜĞÜ

İLETİŞİM

İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü 34452 Beyazıt/Fatih/İstanbul

+90 212 440 00 00

iubilgi@istanbul.edu.tr

istanbuluniversitesi@hs01.kep.tr

www.istanbul.edu.tr